

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการ
ส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

รายชื่อผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิต
เศรษฐกิจพอเพียง

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สังกัด
1	ผอ.ณัฐกิจ ศาสตรา	ผู้อำนวยการ โรงเรียน	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
2	อ.วิรัช ขาวประเสริฐ	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
3	อ.สมบูรณ์ ลอสี	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
4	อ.ทินกร พิริยะชนานุสรณ์	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
5	อ.เรืองสินธ์ หอมคอก	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
6	อ.นาฏสุรีย์ วงศ์อรินทร์	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
7	อ.ปรานี งามสวย	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
8	อ.ปรานี ประสิทธิ์	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
9	อ.สาขยม สวนเขื่อน	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
10	อ.ศาสตรา บ่อคำ	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
11	อ.อมรรัตน์ อินทรีย์	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
12	ผอ.ดาวรุ่ง เหมะลิขิตภัก	ผู้อำนวยการ โรงเรียน	โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง
13	อ.จำลอง สอนอ่อน	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง
14	อ.สุจินตนา ปินตากุล	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง
15	อ.ปภาดา กรุงศรี	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง
16	อ.ศิวภรณ์ สุทธิลักษณ์	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง
17	อ.พิสมัย แก้วทอง	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง
18	อ.จตุพร แคนเหมือง	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง
19	อ.สิงคาร แสงโรจน์	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง
20	อ.พรพิศ หุ่นสิบลี	อาจารย์	โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง
21	นางสาวฉัตรพิมล พอสม	หัวหน้ากองการศึกษา	เทศบาลตำบลแม่หล่าย
22	นายพีระพัฒน์ ชีระวรรณะศิริ	หัวหน้ากองสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม	เทศบาลตำบลแม่หล่าย
23	นายรัชเกียรติ เกียรติ สารแก้ว	ศึกษานิเทศก์	สพฐ.เขต1 จังหวัดแพร่
24	นายสุเทพ สุมณฑกุล	ที่ปรึกษานายกฯ	เทศบาลตำบลแม่หล่าย
25	ดร.ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์	ที่ปรึกษานายกฯ/อดีต พัฒนาการอำเภอจังหวัดแพร่	เทศบาลตำบลแม่หล่าย

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินหลักสูตรท้องถิ่น
ด้านเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนแม่ข่าย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินหลักสูตรท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนแม่หล่าย

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สังกัด
1	ผอ.ณัฐกิจ ศาสตรา	ผู้อำนวยการ โรงเรียน	โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
2	อ.นาฏสุรีย์ วงศ์อรินทร์	อาจารย์	รองฝ่ายวิชาการฯ
3	ผอ.ณัฐกิจ ศาสตรา	ผู้อำนวยการ โรงเรียน	โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง
4	อ.จตุพร แคนเหมือง	อาจารย์	รองฝ่ายวิชาการฯ
5	นางสาวฉัตรพิมล พอสม	หัวหน้ากองการศึกษา	เทศบาลตำบลแม่หล่าย
6	นายพีระพัฒน์ ชีระวรรณะสิริ	หัวหน้ากองสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม	เทศบาลตำบลแม่หล่าย
7	นายรักษเกียรติ สารแก้ว	ศึกษานิเทศก์	สพฐ.เขต1 จังหวัดแพร่
8	นายสุเทพ สุมณฑกุล	ที่ปรึกษานายกฯ	เทศบาลตำบลแม่หล่าย
9	ดร.ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์	ที่ปรึกษานายกฯ/อดีต พัฒนาการอำเภอจังหวัดแพร่	เทศบาลตำบลแม่หล่าย
10	นางดอกแก้ว ชมพูอินทร์	ครูภูมิปัญญาด้านการ ประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ ทำคูก การทำบายศรี	บ้านเลขที่ 57 หมู่ 7 ตำบล แม่หล่าย อำเภอเมือง จังหวัด แพร่
11	นายมนูญ วงศ์อรินทร์	ครูภูมิปัญญาด้านการทำ เกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง	บ้านเลขที่ 81/1 หมู่ 5 ตำบล แม่หล่าย อำเภอเมือง จังหวัด แพร่

ภาคผนวก ค

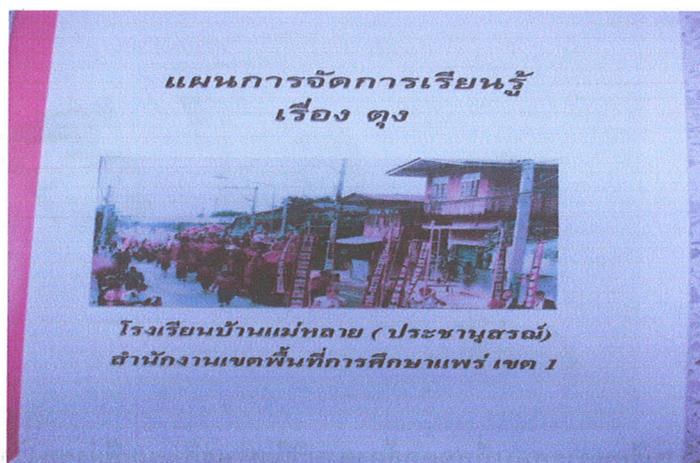
ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่วิจัย

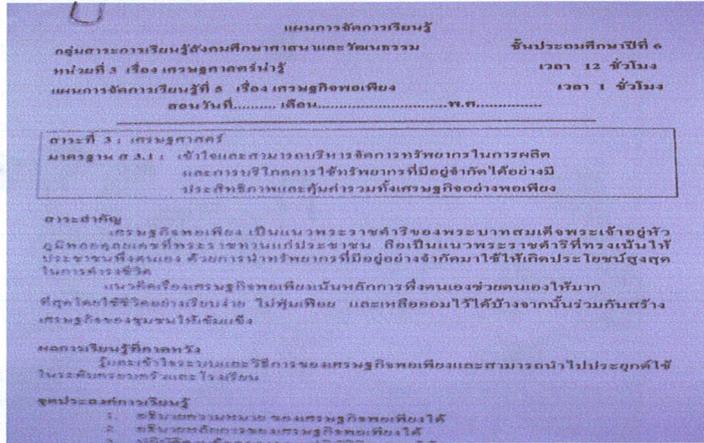
ประชุมชี้แจงเตรียมความพร้อมในการทำงานวิจัยร่วมกับผู้อำนวยการ โรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย
ทั้ง 3 โรงเรียน

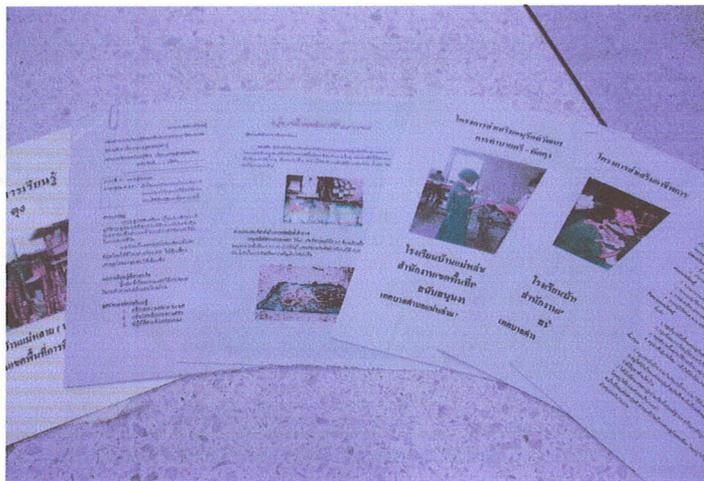
จัดเวทีประชุมแกนนำทางด้านการศึกษาในการวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหารายวิชา กิจกรรมใน โรงเรียน
ที่สอดคล้องวิถีพอเพียง

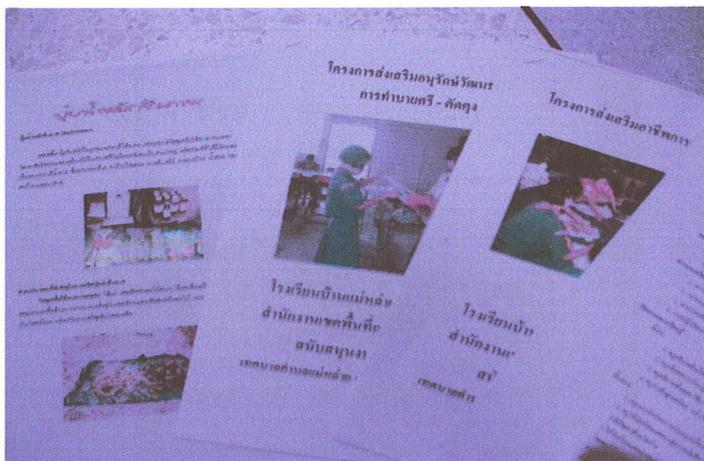
รูปแบบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) โดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
ท้องถิ่นในพื้นที่สู่การพัฒนาการเรียนการสอน

รูปแบบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ หน่วยที่ 3 เรื่อง เศรษฐศาสตร์นำรู้ ในช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-ป.6)

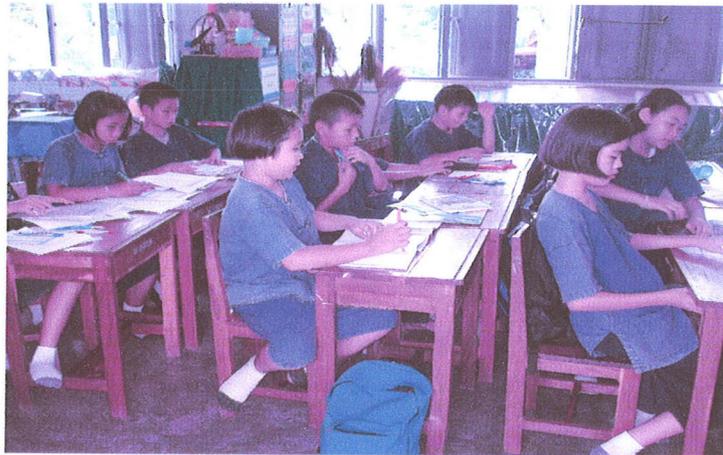
ศึกษาแผนงาน / กิจกรรมที่สอดคล้องวิถีพอเพียงจากทั้ง 2 โรงเรียนในชุมชนเทศบาลแม่หล่าย

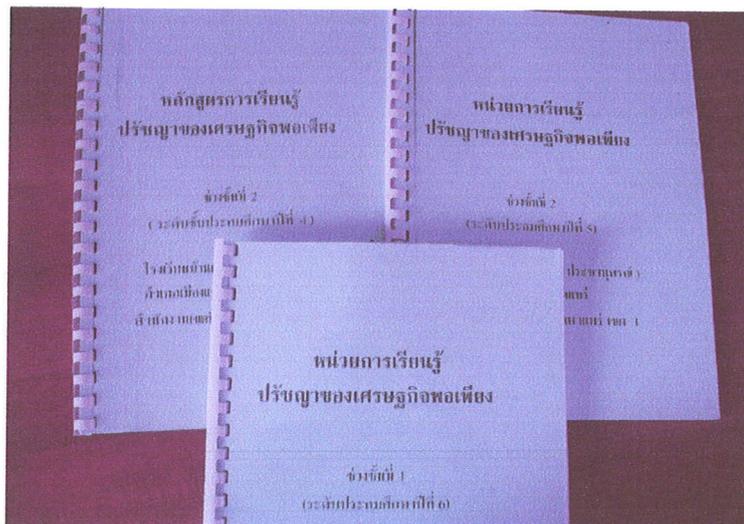
กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่ายเพื่อจัดทำร่างหลักสูตรท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวอย่างกิจกรรมขั้นประสบการณ์จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเรื่องรับ-จ่าย อย่างรู้ค่า
พาชีวิตให้ปลอดภัย ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

นักเรียนทำแบบประเมินเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6
ในเขตเทศบาลแม่หล่าย

หลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 2 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย

ภาคผนวก ง

หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

หลักสูตรการเรียนรู้
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2

(ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)

หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
“ชีวิตมีคุณค่า พึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง”

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ : ชีวิตมีคุณค่าพึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้
ส 3.1.4 , ส 1.3.1, ส 3.4.3 , ส 3.4.1.2, ส 5.2.2, ส 5.2.4, ส 4.3.3
4. คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้

ศึกษาแนวคิดของหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพปัญหาทรัพยากร สิ่งแวดล้อมในชุมชน และแก้ปัญหาเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง การวางแผนใช้จ่ายเงินของตนเอง การเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และสำรวจสภาพปัญหาทรัพยากร สิ่งแวดล้อมในชุมชนและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา

5. แผนการจัดการเรียนรู้
  - 5.1 ดำเนินชีวิตตามรอยพ่อ พาดรอบครัวอยู่สบาย
  - 5.2 ทรัพยากรมีคุณค่า ใช้อย่างพอดี
  - 5.3 รับ-จ่ายอย่างรู้ค่า พาชาติให้พอเพียง
  - 5.4 ภูมิปัญญามีคุณค่า อนุรักษ์และยกย่อง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 : เรื่องดำเนินชีวิตตามรอยพ่อพากรอบครัวอยู่สบาย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน.....ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ถูกต้อง
2. นำหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

สาระการเรียนรู้

1. หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
2. การดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัวตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

นักเรียนรู้สภาพการเลือกการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ของตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสมกับฐานะ

2. ความมีเหตุมีผล

นักเรียนรู้จักการคิดพิจารณาใคร่ครวญว่าการดำเนินชีวิตของตนเองว่าเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

3.1 นักเรียนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 นักเรียนรู้จักเลือก เวลา สถานที่ในการดำเนินชีวิตที่ไม่มีความเสี่ยง

4. เงื่อนไขความรู้

ใช้ความรู้รอบคอบ ระมัดระวังในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดเวลา

5. เงื่อนไขคุณธรรม

ความรับผิดชอบ ความมีวินัย การพึ่งตนเอง และการรู้จักแยกแยะถูก ผิด โดยใช้สติปัญญา

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนฟังเพลง “ภูมิแผ่นดิน นวมินทร์บวรเสนาบดี” แล้วร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาคำร้องว่าเนื้อเพลงกล่าวถึงเรื่องอะไรบ้าง และมีสิ่งใดที่จะนำมาเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิตของตนเองที่เกิดเป็นคนไทย บนผืนแผ่นดินไทย โดยให้เขียนเป็นผังความคิด
2. นักเรียนและครูสนทนาเนื้อหาคำร้องเพลงว่ามีความเชื่อมโยงกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตของสังคมไทยในเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความรู้ และคุณธรรม

แบบตรวจผลงานโครงการ

ประกอบแผนการสอนที่ 4 เรื่องภูมิปัญญามีค่า อนุรักษ์และชกชอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ชื่อกลุ่ม..... ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง : ผู้สอนตรวจผลงานของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสรุปผลการประเมินการสังเกต ดังนี้

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
<p>1. การวางแผนงาน</p> <p>1.1) วางแผนงานอย่างเป็นระบบ ทำงานตามขั้นตอนถูกต้อง (3)</p> <p>1.2) วางแผนงานอย่างเป็นระบบ ไม่ทำงานตามขั้นตอน (2)</p> <p>1.3) วางแผนงานอย่างไม่เป็นระบบ (1)</p> <p>2. ผลสำเร็จของงาน</p> <p>2.1) รูปแบบ รูปเล่มโครงการ ถูกต้องสวยงาม (3)</p> <p>2.2) รูปแบบ รูปเล่มโครงการ ถูกต้องไม่สวยงาม (2)</p> <p>2.3) รูปแบบ รูปเล่มโครงการ ไม่ถูกต้อง (1)</p> <p>3. ความรู้ที่ค้นพบจากการทำโครงการ</p> <p>3.1) ความรู้ที่ค้นพบ เป็นความรู้ที่ใหม่ น่าสนใจ สรุปองค์ความรู้ได้ครบถ้วน(3)</p> <p>3.2) ความรู้ที่ค้นพบ เป็นความรู้ที่ใหม่ น่าสนใจ สรุปองค์ความรู้ไม่ครบถ้วน(2)</p> <p>3.3) ความรู้ที่ค้นพบ เป็นความรู้ที่ไม่น่าสนใจ สรุปองค์ความรู้ไม่ครบถ้วน(1)</p>			

ระดับคุณภาพ

3 = ดี , 2 = พอใช้ , 1 = ปรับปรุง

สรุปผลการประเมินการสังเกต

ดี 11 – 12 คะแนน พอใช้ 9–10 คะแนน ปรับปรุง ต่ำกว่า 8 คะแนน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ขั้นตอนการจัดทำโครงการ

1. การคิดและเลือกหัวเรื่อง

- 1.1. คิดและเลือกหัวเรื่องของโครงการ
- 1.2. หัวเรื่องมาจากเรื่องที่อยู่ภายใต้ความรู้ของตนเอง
- 1.3. หัวเรื่องมีความหมายเฉพาะเจาะจง ชัดเจนสามารถสื่อความได้ถึงเนื้อหาของโครงการ

2. การวางแผนงาน

- 2.1. เตรียมการทำอะไรก่อน – หลัง
- 2.2. กำหนดหัวข้อเค้าโครงของโครงการ
  - 2.2.1 ชื่อโครงการ
  - 2.2.2 ที่มาและความสำคัญ
  - 2.2.3 วัตถุประสงค์
  - 2.2.4 สมมุติฐาน
  - 2.2.5 ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
  - 2.2.6 ขอบเขตของการศึกษา
  - 2.2.7 การดำเนินการศึกษาและผลการศึกษา
  - 2.2.8 สรุปและอภิปราย
  - 2.2.9 ประโยชน์ที่ได้รับ
  - 2.2.10 ข้อเสนอแนะ

3. การดำเนินงาน

ปฏิบัติตามขั้นตอน โดยครูที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำและติดตามผลทุกระยะ

4. การเขียนรายงาน

- 4.1. เขียนอธิบายผลที่เกิดขึ้น โดยสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ
  - 4.1.1 แนวคิด
  - 4.1.2 วิธีการดำเนินงาน
  - 4.1.3 ผลที่ได้รับ
  - 4.1.4 ข้อสรุป
  - 4.1.5 ข้อเสนอแนะ

5. การนำเสนอผลงาน

- 5.1. จัดทำเป็นเอกสาร
- 5.2. จัดนิทรรศการ
- 5.3. นำเสนอโดย วิทยุทัศน์ สไลด์ประกอบการนำเสนอ
- 5.4. รายงานด้วยวาจา
- 5.5. นำเสนอโดยใช้คอมพิวเตอร์

ใบความรู้ เรื่อง การจัดทำโครงการ

*****

โครงการเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียน ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสนใจ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการวิจัยในการศึกษาค้นคว้าซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาทักษะการคิด โดยมีผู้สอนเป็นที่ปรึกษา แนะนำให้ผู้เรียนทำด้วยความสนุกสนานเป็นธรรมชาติ

ผู้เรียนได้จะอะไรจากการทำโครงการ

เลือกประเด็นเอง ผู้เรียนได้เลือกเรื่อง ประเด็นที่ต้องการจะศึกษาด้วยตนเอง

หาวิธีการด้วยตนเอง ผู้เรียนเลือกและหาวิธีการทดลองจนแหล่งข้อมูลที่หลากหลายด้วยตนเอง

ปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ(เรียนรู้)ด้วยตนเอง

บูรณาการตามสภาพจริง ผู้เรียนได้บูรณาการทักษะ ประสบการณ์ความรู้ สิ่งแวดล้อมรอบตัวตามสภาพจริง

สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้สรุปและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

แลกเปลี่ยนกับผู้อื่น ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับผู้อื่น

นำไปใช้ได้จริง ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้จริง

ประเภทของโครงการ

1. โครงการประเภทสำรวจ รวบรวมข้อมูล

โครงการประเภทนี้ ผู้เรียนสำรวจและรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลเหล่านั้น มาจำแนกเป็นหมวดหมู่และนำเสนอเพื่อให้เห็นลักษณะหรือความสัมพันธ์ในเรื่องที่ต้องการศึกษา เช่น การศึกษาวงจรชีวิตของสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่ง

2. โครงการประเภททดลอง

โครงการประเภทนี้ ผู้เรียนต้องกำหนดปัญหา ตั้งจุดประสงค์หรือสมมุติฐาน ออกแบบการทดลอง ดำเนินการทดลองรวบรวมข้อมูล แปรผล และสรุปผลการทดลอง เพื่อศึกษาผลของตัวแปรหนึ่งที่มีต่อตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่ต้องการศึกษาโดยควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษา เช่น นำประเภทไหนถูกใจพลุด่าง

3. โครงการประเภทพัฒนาหรือประดิษฐ์

โครงการประเภทนี้ จะใช้กระบวนการทางเทคโนโลยีมาประดิษฐ์สิ่งของใหม่ หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของเดิมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อประโยชน์ใช้สอย เช่น ประดิษฐ์เครื่องแกะเปลือกทุเรียน

4. โครงการประเภททฤษฎี

โครงการประเภทนี้ นำเสนอทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดใหม่ที่ผู้จัดทำโครงการได้ตั้งคำถามหรือข้อถกเถียงขึ้นมาเองหรือเป็นการจัดทำโดยการขยายทฤษฎีหรือแนวคิดเดิม เช่น โครงการทฤษฎีของจำนวนเฉพาะ

แบบสังเกตพฤติกรรม

ประกอบแผนการสอนที่ 4 เรื่องภูมิปัญญาคุณค่า รั้วรักษาและชกชอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ชื่อกลุ่ม..... ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง : ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม แล้วสรุปผลการประเมินการสังเกต ดังนี้

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
<p>1. การอภิปราย</p> <p>1.1) อภิปรายครบทุกประเด็น บันทึก และสรุปได้อย่างเป็นระบบ (3)</p> <p>1.2) อภิปรายครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (2)</p> <p>1.3) อภิปรายไม่ครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (1)</p> <p>2. นำเสนอผลงาน</p> <p>2.1) นำเสนอได้อย่างสนใจ มีเนื้อหาสาระครบถ้วน (3)</p> <p>2.2) นำเสนอผลงานได้บางส่วน ไม่ครอบคลุม (2)</p> <p>2.3) นำเสนอผลงานได้น้อย (1)</p> <p>3. การร่วมกิจกรรมกลุ่ม</p> <p>3.1) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มทุกขั้นตอน (3)</p> <p>3.2) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มได้บางส่วน (2)</p> <p>3.3) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มน้อย (1)</p>			

ระดับคุณภาพ

3 = ดี , 2 = พอใช้ , 1 = ปรับปรุง

สรุปผลการประเมินการสังเกต

ดี 11 - 12 คะแนน   พอใช้ 9-10 คะแนน   ปรับปรุง ต่ำกว่า 8 คะแนน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

6. ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ

7. ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น ภาษาไทยในภูมิภาคต่างๆ รวมถึงด้านวรรณกรรมท้องถิ่นลาคำจารึกทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรคหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ

8. ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญา ความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีต่างๆ

9. ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากร

ครุภูมิปัญญา

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำนิยามความหมายของครุภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญาไทยไว้ดังนี้

ครุภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชนและได้รับการยกย่องให้เป็น “ ครุภูมิปัญญาไทย ” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาดานอาชีพตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

ที่มา: จากหนังสือครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 5 ภาคกลางและภาคตะวันออก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2549

ใบความรู้ที่ 1 .

เรื่อง ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในท้องถิ่น

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร ปรุงแต่ง พัฒนาและถ่ายทอด สืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทยซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่ออกมาชิ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญาไทยมีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

1. ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเอง ในสภาพการณ์ต่างๆ ได้เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

2. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

3. ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนโดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพรอันมีอยู่หลากหลายการนวดแผนโบราณ การดูแลสุขภาพ และสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

5. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการสละสมและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชนทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ให้นักเรียนศึกษาประวัติและผลงานของครูภูมิปัญญาไทย
2. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3-5 คน ให้แต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่องภูมิปัญญาไทย แล้วร่วมกันอภิปรายนำมาเขียนสรุปในประเด็นต่อไปนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงอะไร

ภูมิปัญญาไทยจำแนกเป็นสาขาใดบ้าง

3. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน
4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้เรื่องวางแผนการทำโครงการแล้วทำโครงการสำรวจภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยการสำรวจนอกเวลาเรียน แล้วนำผลกลับมาร่วมกันทำรายงานส่งครูครั้งต่อไป

ขั้นสรุป

1. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น และสรุปในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยครูช่วยเพิ่มเติมข้อคิดเห็นในประเด็นที่ร่วมกันแสดงความคิดเห็น

สื่อ

1. ภาพสินค้า/ผลิตภัณฑ์ในชุมชน
2. แบบสำรวจ
3. แบบประเมินโครงการนักเรียน

แหล่งการเรียนรู้

ผลิตภัณฑ์ในชุมชน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. การตรวจโครงการนักเรียน

เครื่องมือวัด

1. แบบสังเกต
2. แบบตรวจผลงานโครงการ

เกณฑ์การวัด

11 - 12	คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี
9 - 10	คะแนน	"	พอใช้
ต่ำกว่า 8	คะแนน	"	ปรับปรุง

ได้ระดับพอใช้ขึ้นไปถือว่า ผ่าน

กิจกรรมเสนอแนะ

มอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำโครงการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ส่งในครั้งต่อไป

ภาคผนวก ใบความรู้ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 : เรื่องรู้คุณค่าภูมิปัญญาพอเพียง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน.....ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. สำรวจ/บันทึกประเภทบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตนเอง
2. จำแนกประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ
3. เห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
4. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่าเป็นมรดกของชาติ

สาระการเรียนรู้

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน
การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1 ความพอประมาณ

สำรวจและศึกษานำวิธีการทำงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

2 ความมีเหตุผล

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นประโยชน์คือตนเองและชุมชน

3 การมีภูมิคุ้มกันในตัว

สร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัวและชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2 เงื่อนไขความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง)

ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาในท้องถิ่น เช่น ด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม ประเพณี วรรณกรรม ฯลฯ

5 เงื่อนไขคุณธรรม

ความสามัคคี เป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. นำชิ้นงาน ผลิตภัณฑ์ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาต่าง ๆ มาให้นักเรียนดูและร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานในเรื่องต่อไปนี้
  1. ผลิตภัณฑ์ที่นำมาให้ดูนั้นผลิตจากวัสดุประเภทใด
  2. ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมีประโยชน์อย่างไร
  3. นักเรียนยกตัวอย่างผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาที่อยู่ในชุมชนของนักเรียน
2. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงประโยชน์ของผลงานนั้น
3. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

แบบตรวจการบันทึก

ประกอบแผนการสอนที่ 3 เรื่องรับ-จ่ายอย่างรู้ค่าพาชีวิตให้พอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ชื่อกลุ่ม.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง: ให้กรอกแบบตรวจผลงานตามรายการประเมิน ดังนี้

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
<p>1. การจัดทำแบบบันทึก</p> <p>1.1) แบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย มีรายละเอียด หัวข้อครบถ้วน มีการระบุเวลา รายการ จำนวนเงินในการรับจ่ายถูกต้อง (3)</p> <p>1.2) แบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย ไม่มีหัวข้อ การรับ-จ่าย ระบุจำนวนเงินถูกต้องเป็นบางส่วน (2)</p> <p>1.3) แบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย มีรายการ ระบุเวลาไม่ครบถ้วน จำนวนเงินถูกต้องเป็นบางส่วน (1)</p>			

ระดับคุณภาพ

3 = ดี , 2 = พอใช้ , 1 = ปรับปรุง

สรุปผลการตรวจผลงาน

ดี 8-9 คะแนน   พอใช้ 6-7 คะแนน   ปรับปรุง ต่ำกว่า 5 คะแนน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

แบบสังเกตพฤติกรรม

ประกอบแผนการสอนที่ 3 เรื่องรับ-จ่ายอย่างรู้ค่าพาชีวิตให้พอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ชื่อกลุ่ม..... ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง : ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมแล้วสรุปผลการประเมินการสังเกตดังนี้

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
<p>1. การอภิปราย</p> <p>1.1) อภิปรายครบทุกประเด็น บันทึก และสรุปได้อย่างเป็นระบบ (3)</p> <p>1.2) อภิปรายครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (2)</p> <p>1.3) อภิปรายไม่ครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (1)</p> <p>2. การถาม – ตอบ</p> <p>ถาม – ตอบได้ถูกต้อง (3)</p> <p>ถาม – ตอบได้แต่ไม่ขยาดความ (2)</p> <p>ถาม – ตอบไม่ตรงประเด็น (1)</p> <p>3. นำเสนอผลงาน</p> <p>3.1) นำเสนอได้อย่างสนใจ มีเนื้อหาสาระครบถ้วน (3)</p> <p>3.2) นำเสนอผลงานได้บางส่วน ไม่ครอบคลุม (2)</p> <p>3.3) นำเสนอผลงานได้น้อย (1)</p> <p>4. การร่วมกิจกรรมกลุ่ม</p> <p>4.1) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มทุกขั้นตอน (3)</p> <p>4.2) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มได้บางส่วน (2)</p> <p>4.3) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มน้อย (1)</p>			

ระดับคุณภาพ

3 = ดี , 2 = พอใช้ , 1 = ปรับปรุง

สรุปผลการประเมินการสังเกต

ดี 11 – 12 คะแนน   พอใช้ 9 – 10 คะแนน   ปรับปรุง ต่ำกว่า 8 คะแนน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

3. เกณฑ์การวัด

11-12 คะแนน อยู่ในเกณฑ์ ดี
9-10 คะแนน —” พอใช้
ต่ำกว่า 8 คะแนน ” ปรับปรุง
ได้ระดับพอใช้ขึ้นไปถือว่า ผ่าน

แบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย

ประกอบแผนการสอนที่ 3 เรื่อง รับ-จ่ายอย่างรู้ค่าพาชีวิตให้ปลอดภัย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

แบบบันทึกรายรับ - รายจ่ายของ.....

วัน/เดือน/ปี	รายการ	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	เหลือเงิน (บาท)

สรุปตอนนี้ฉันเหลือเงิน ..... บาท
ฉันจะนำเงินจำนวนนี้ไปฝากธนาคาร
เพราะเป็นการสะสมเงินไว้เป็นทุนการศึกษา

3. นักเรียนอภิปรายและวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้
  - 3.1 รายการที่มีความจำเป็นเรียงจากมากไปหาน้อย
  - 3.2 รูปแบบการบันทึกที่มีความเหมาะสมมากที่สุดเพียงใด
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานการอภิปรายในกลุ่มของตนเอง
5. คิวเทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายมานำเสนอหน้าชั้นเรียน
6. นักเรียนและครูช่วยกันสรุปรายการที่มีความจำเป็นและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต
7. นักเรียนจัดทำบันทึกรายรับ – รายจ่ายของตนเองใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา
8. นักเรียนแลกเปลี่ยนบันทึกรายรับ – รายจ่ายของเพื่อนในกลุ่มเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
9. นักเรียนร่วมกันอภิปรายประโยชน์และความจำเป็นของรายการในบันทึกรายรับ – รายจ่ายของเพื่อนในกลุ่ม
10. นักเรียนจัดทำบันทึกรายรับ – รายจ่ายของตนเอง โดยคำนึงถึงประโยชน์ และความมีเหตุผลในการใช้จ่าย
11. ให้นักเรียนจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย เรื่องการบันทึกรายรับ-รายจ่ายเพื่อเป็นองค์ความรู้แก่นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความจำเป็นในการจัดทำแบบบันทึกรายรับ- รายจ่ายในชีวิตประจำวันตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

สื่อ

1. ตัวอย่างการบันทึกรายรับ – รายจ่าย
2. แบบบันทึกรายรับ – รายจ่าย
3. ใบความรู้เรื่องการบันทึกรายรับ-รายจ่าย

แหล่งการเรียนรู้

องค์กรในชุมชน เช่น สหกรณ์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มทอผ้า ฯลฯ

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

2. สังเกตความสนใจในการร่วมกิจกรรม การอภิปราย หรือถาม - ตอบ
3. ตรวจสอบบันทึก

เครื่องมือวัด

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน
2. แบบตรวจการบันทึก

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 : เรื่องรับ –จ่ายอย่างรู้ค่าพาชีวิตให้ปลอดภัย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน.....ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- 1 อธิบายข้อมูลการใช้จ่ายเงินของตนเองและครอบครัวในชีวิตประจำวันได้
- 2 วางแผนและ จัดทำบันทึกรายรับ - รายจ่ายของตนเอง
- 3 เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการจัดทำรายรับ - รายจ่ายประจำวันของตนเอง

สาระการเรียนรู้

การวางแผนการใช้จ่ายเงินของตนเอง ตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงประโยชน์
การบูรณาการกับปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

- 1 ความพอประมาณ
นักเรียนรู้สภาพรายรับ-รายจ่ายของตนเองเพื่อจะประมาณตน ได้ถูกต้อง
- 2 ความมีเหตุมีผล
นักเรียนรู้ความจำเป็นในการซื้อสิ่งของและเครื่องบริ โภคว่าเหมาะสมกับฐานะของตนเองหรือไม่
- 3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
นักเรียนเห็นความสำคัญของการออมทำให้ชีวิตมีความสุขในภายหน้า
- 4 เงื่อนไขความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง)
การทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายสามารถลดค่าใช้จ่าย
- 5 เงื่อนไขคุณธรรม
การประหยัด มีวินัยในการออม มีวินัยในการใช้เงิน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- 1 นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับรายรับและรายจ่าย ภายในครอบครัวของนักเรียน โดยใช้คำถามต่อไปนี้
  - การใช้จ่ายสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว
  - นักเรียนคิดว่าจะทำอย่างไรให้การ ใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวมีความเหมาะสมกับสภาพของตนเอง

ขั้นให้ประสบการณ์

- 1 นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน
- 2 ศึกษาตัวอย่างการบันทึกรายรับ - รายจ่าย

แบบประเมินการสังเกต

ประกอบแผนการสอนที่ 2 เรื่อง ทรัพยากรมีคุณค่าใช้รักษาอย่างพอดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ชื่อกลุ่ม..... ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง : ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมแล้วสรุปผลการประเมินการสังเกตดังนี้

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
<p>1. การอภิปราย</p> <p>1.1) อภิปรายครบทุกประเด็น บันทึก และสรุปได้อย่างเป็นระบบ (3)</p> <p>1.2) อภิปรายครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (2)</p> <p>1.3) อภิปรายไม่ครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (1)</p> <p>2. การถาม - ตอบ</p> <p>2.1) ถาม - ตอบได้ถูกต้อง (3)</p> <p>2.2) ถาม - ตอบได้แต่ไม่ขยาะความ (2)</p> <p>2.3) ถาม - ตอบไม่ตรงประเด็น (1)</p> <p>3. นำเสนอผลงาน</p> <p>3.1) นำเสนอได้อย่างสนใจ มีเนื้อหาสาระครบถ้วน (3)</p> <p>3.2) นำเสนอผลงานได้บางส่วน ไม่ครอบคลุม (2)</p> <p>3.3) นำเสนอผลงาน ได้น้อย (1)</p> <p>4. การร่วมกิจกรรมกลุ่ม</p> <p>4.1) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มทุกขั้นตอน (3)</p> <p>4.2) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มได้บางส่วน (2)</p> <p>4.3) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มน้อย (1)</p>			

ระดับคุณภาพ 3 = ดี , 2 = พอใช้ , 1 = ปรับปรุง

สรุปผลการประเมินการสังเกต

ดี 11 - 12 คะแนน   พอใช้ 9 - 10 คะแนน   ปรับปรุง ต่ำกว่า 8 คะแนน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ลูกจึงหนีออกจากบ้านแล้วไม่รอช้ากระโดดลงไปในน้ำทันที มันพยายามว่ายน้ำ เพียงครู่เดียวมันก็สำลัก รู้สึกเหนื่อยและหนาว จึงรีบตะกายขึ้นมาบนฝั่ง ขณะนั้นอากาศเย็น ลงทุกที แม่จึงรีบคว้าผ้าห่มมามอบลูกนอนหลับ และส่งเสียงดังให้เพื่อนรู้ว่า พวกมันปลอดภัย

พวกจิ้งหรีดที่อยู่บริเวณนั้นต่างพากันส่งเสียงดังรับกันอย่างไพเราะ สองแม่ลูกรู้ว่าพวกมันต้องรีบขุดโพรงหาที่นอนหลับ การขุดโพรงเป็นไปอย่างรวดเร็วในเวลาสั้นๆเพื่อให้ทันเช้า "แม่จ๊ะ ลูกว่าบ้านในโพรงนี้ก็เหมาะที่สุดแล้วอย่าไปหาบ้านใหม่เลยนะ" ลูกจิ้งหรีดนอนเหยียดขาพูดกับแม่อย่างสบายใจ

"ใช่ ไม่น่าหาเรื่องให้เหนื่อยเลย จิ้งหรีดอย่างเราต้องอยู่อย่างนี้แหละ จะเป็นอย่างอื่น ไม่ได้หรอก" แม่จิ้งหรีดพูด แล้วขดตัวบนใบไม้ในโพรงที่อ่อนนุ่มแล้วยิ้มอย่างมีความสุขพร้อมคิดในใจว่า โขลกยังดีนะนี้ สามารถกลับมาอยู่ในบ้านที่มีแต่ความอบอุ่นและความสุขอีกครั้ง

ที่มา : นิทานจากการประกวดนิทานรางวัลมูลนิธิเด็ก ครั้งที่ 6

ผลงานของ : แพรวไพลิน ทองพุ่ม

ภาพประกอบ : ธวัชชัย นาคประสิทธิ์

" คุณันชิ รังนกกระจิบสวยจัง เรามาสรรสร้างเป็นบ้านกันเถอะ" สองแม่ลูกจึงช่วยกันขนเศษหญ้าต่างๆ มาแล้วพยายามสานเป็นรัง มันทำอยู่นาน ก็สานเป็นรังไม่ได้ มันเหนื่อยอ่อนมากจึงหยุด แล้วพากันเข้าไปในโพรงไม้ที่อยู่ใกล้ๆ

" ออกไปนะ เจ้าจอมบุกรุกเข้ามาในบ้านฉันไม่ได้นะ" แม่กระด่าขอร้องไล่ สองแม่ลูกกระโดดหนีและตกลงไปในถ้ำแห่งหนึ่ง มันได้ยินเสียงคำรามของงูคั่นลอคออกมาจากถ้ำพวกมันรีบกระโดดต่อ

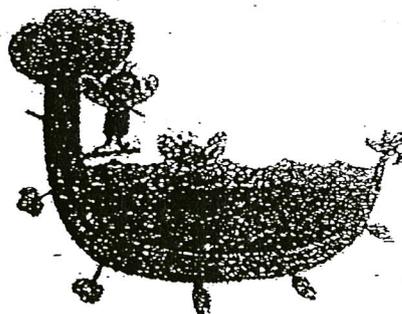
" แม้ว่าเราไปอยู่ในที่ที่ไม่มีอันตรายกันเถอะ" แม่จิ้งหรีดบอก พร้อมกับกระโดดนำไปทางทุ่งนาจนถึงใกล้หมู่บ้านแห่งหนึ่ง แผ่นดินก็สั่นสะเทือน สองแม่ลูกตกใจมากต่างแยกย้ายกันซุกดินเป็นหลุมแล้วซ่อนตัวในหลุมอย่างรวดเร็ว สักครู่เสียงเดินของเด็กหลายคนมาหยุดอยู่บริเวณนั้น " ซุกลงไปเลยพวกเรา ได้ยินมีอะไรหลายอย่างที่พวกเรากินได้" เสียงเด็กคนหนึ่งพูดขึ้น เพื่อนเด็กชายหญิงอีก 3-4 คนช่วยกันซุก

" พี่แดงอะไรบ้างที่อยู่ใต้ดินแล้วเรากินได้" เด็กผู้หญิงคนหนึ่งถามขึ้น " น้โง่ ปูนา ซुकไปอีกเดี่ยว เจอ ถ้าโชคดี เจอจิ้งหรีด เราจะได้กินจิ้งหรีดซุบเป็งทอดในเย็นนี้ล่ะ" แแดงตอบพร้อมกับชูปูนาตัวโตให้เพื่อนๆดู จิ้งหรีดสองแม่ลูกได้ยินคำว่า " จิ้งหรีดซุบเป็งทอด" ก็รีบซุกตัวลงด้วยความกลัว

" พี่แดง จิ้งหรีดหน้าตาเป็นยังไง ฉันไม่เคยเห็นเลย" เด็กอีกคนหนึ่งถาม " จิ้งหรีดเป็นสัตว์มีปีกอยู่ใต้ดิน ปาก และมีของมันแข็งแรง จึงซุกดินได้ดี มันเป็นนักซุกชั้นยอดเชียวนะ มันขยับปีกร้องเสียงดังได้ด้วย แต่มันจะส่งเสียงดังได้ในคอนกลางคืน สวยอย่างนี้มันไม่ชอบ และตอนนี้มันจะอยู่แต่ในโพรงใต้ดิน" แแดงตอบ

สองแม่ลูก รู้สึกกลัวมากจึงรีบซุกดินหนีจากบริเวณนั้นอย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่ขาสั้นๆของมันจะพาไปได้ ในที่สุด ทั้งสองก็ล้มตัวลงนอนหมดแรงอยู่ใต้กองใบไม้ที่ทับถมกัน เพื่อจะได้อำพรางซ่อนตัวมันให้พ้นจากสายตาของเด็กๆ

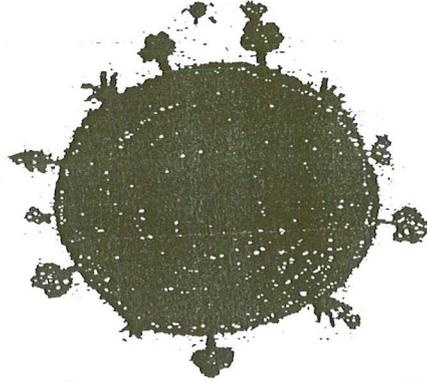
" อยู่ใต้ดินก็รำคาญ อยู่บนพื้นดินก็มีอันตราย เราจะไปอยู่ที่ไหนดีล่ะจ๊ะแม่" ลูกจิ้งหรีดถามขณะกำลังเดินสำรวจบริเวณใกล้ๆ แล้วมันก็พบหนองน้ำที่มีน้ำใสสะอาด มองไปเห็นฝูงปลาว่ายไปมา

" แม่ คุณันชิ ปลาพวกนี้อยู่ในน้ำได้อย่างสุขสบาย ได้น้ำก็สวยดี เรามาอยู่ในน้ำแบบปลากันเถอะนะ"

นิทาน เรื่อง จิ้งหรีดน้อยย้ายบ้าน

เช้าวันหนึ่ง จิ้งหรีดสองแม่ลูก กำลังนอนหลับอยู่ในโพรงไค้ดินอย่างแสนสบาย โพรงของทั้งสอง
ขุดเป็นทางยาวมีทางเดินติดต่อกัน ได้เหมือนอุโมงค์

แต่แล้ว ลูกจิ้งหรีดก็ตกใจตื่นเมื่อมี ไข่เดือน 3-4 ตัวกำลังเลื้อยผ่านที่นอนอันอ่อนนุ่มของมัน และ
กำลังไค้ผ่านลำตัวของมัน ไปอย่างช้าๆ มันร้องว่า "นี่พวกเจ้าบุกรุกบ้านของฉันแล้ว ยังได้อยู่บนตัวฉันอีกด้วย
รู้ไหม" ไข่เดือน ทั้งหมดต่างตกใจรีบหุดตัวทันที มีอยู่ตัวหนึ่งค่อยๆ โผล่หน้าออกมาแล้วพูดด้วยเสียงเบาๆ ว่า

"ขอโทษจ๊ะ บ้านของเธอเป็นทางลัด พวกฉันขอเดินผ่านหน่อขนะจ๊ะ และตัวเธอก็นอนขวางอยู่
พวกฉันก็เลย..."

หยุดพูดจะจะไปก็รีบไป ก่อนที่ฉันจะโมโหมากกว่านี้" ลูกจิ้งหรีดคะ โทษอย่างเหลืออด เสียงดัง
จนแม่จิ้งหรีดตื่น" มีปัญหาอะไรหรือลูกแม่ร้องเสียงดังเขียว"

เช้าวันนี้อุณหภูมิไม่หลับเลย ทนรำคาญพวกไข่เดือนไม่ไหว พวกมันชอบเลื้อยผ่านบ้านของลูก
วนวายไปหมด" ลูกจิ้งหรีดเล่าให้แม่ฟัง พร้อมทั้งทำท่าประกอบ

แม่จิ้งหรีดจึงชวนลูกไปหาจิ้งหรีดข้างบ้าน "สวัสดิ์จ๊ะเพื่อนๆ เช้าวันนี้ ฉันปวดหัวมาก เมื่อคืนก็
หลับคึก ต้องร้องเพลงกล่อมลูก แล้วต้องมาตื่นเช้า เพราะมีไข่เดือนมาบุกรุกที่บ้านของลูกฉัน มีแต่เรื่องยุ่ง
เหยิง" แม่จิ้งหรีดบ่น

"เธอก็มักมีปัญหามือเหมือนฉันซินะ เจ้าหนอนอ้วมมาจากไปไม่รู้มาเหยียบย่ำที่นอนของฉันเลอะเทอะหมด
บางตัวก็มาเล่นซ่อนหา ทำให้ลูกๆ ของฉันนอนไม่หลับเหมือนกัน" แล้วจิ้งหรีดสองครอบครัวก็นั่งคุยกัน
ทุกตัวถึงความไม่สงบในบ้านให้แก่กัน

จนใกล้เที่ยงจิ้งหรีดสองแม่ลูกจึงชวนกันขึ้นมาจากไค้ดิน แสงอาทิตย์จ้ามาก พวกมันต้องหิวดา
และเดินหลบไค้ใบไม้ใบใหญ่ เมื่อปรับสายตาเข้ากับแสงสว่างได้แล้วก็มองสำรวจไปรอบๆ ตัว ลูกจิ้งหรีด
แหงนหน้าขึ้นไปบนต้นไม้ ก็เห็นรังนกกระจิบที่มีรูปร่างสวยงามจึงชี้ชวนให้แม่ดู

เครื่องมือวัดผล

- 1 แบบสังเกตพฤติกรรม
- 2 แบบตรวจผลงาน

เกณฑ์การประเมินผล

11-12	คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี
9-10	คะแนน	"	พอใช้
ต่ำกว่า 8	คะแนน	"	ปรับปรุง

ได้ระดับพอใช้ขึ้นไปถือว่า ผ่าน

ภาคผนวก

1. นิทานเรื่องจิ้งหรีดขำเข้าน

2.4 นักเรียนได้ข้อคิดอะไร จากเรื่องที่ฟัง

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครูนำภาพข่าวหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยให้นักเรียน ศึกษาและแสดงความคิดเห็น
2. นักเรียนอภิปรายถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของตนเองในประเด็นต่อไปนี้
  - 2.1 ในชุมชนของนักเรียนมีทรัพยากรธรรมชาติอะไรบ้าง
  - 2.2 ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มีสภาพเป็นอย่างไร
  - 2.3 ถ้านักเรียนใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน อย่างไม่ประหยัดและคุ้มค่าจะเกิดผลอย่างไร
  - 2.4 เมื่อชุมชนของนักเรียนเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมนักเรียนจะทำอย่างไร
3. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลการอภิปรายตามประเด็นคำถาม
4. นักเรียนแต่ละกลุ่ม สํารวจ / ศึกษาปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน แล้วบันทึกผล การสำรวจลงในใบงาน
5. นักเรียนตัวแทนแต่ละกลุ่มเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ในเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนหน้าชั้นเรียน
6. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปว่าการใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะพอควรกับความจำเป็นของตนเอง มีการประมาณการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และคุ้มค่าง่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีประสิทธิภาพมากที่สุดมีการบำรุงดูแลรักษา ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะทำให้มีทรัพยากรเพื่อใช้ใน โอกาสต่อไปในอนาคตที่ยาวนานและยั่งยืน ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีเป็นอย่างดี

สื่อ

1. นิทานเรื่อง “ จิ้งหรีดน้อยย้ายบ้าน ”
2. ใบงานที่ 1 สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม
3. ใบงานที่ 2 สํารวจสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม

แหล่งการเรียนรู้

แหล่งทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น แม่น้ำ ป่าไม้ ฯลฯ

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน
2. ตรวจผลงาน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 : เรื่องทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมีคุณค่าใช้และรักษาอย่างพอเพียง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน.....ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สำรวจสภาพปัญหาและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

สาระการเรียนรู้

1. การสำรวจสภาพปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
2. แนวทางการแก้ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1 ความพอประมาณ

ได้สำรวจและรู้จักทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนตนเอง มีความพอประมาณในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เหมาะสมกับตนเอง

2 ความมีเหตุมีผล

นักเรียนคำนึงถึงความจำเป็นและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและสูงสุด

3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด ตลอดจนช่วยกันอนุรักษ์และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมจะทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีในอนาคต

4 เงื่อนไขความรู้

ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางการแก้ปัญหาในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเมื่อนำทรัพยากรต่างๆ เช่น พลังงาน ฯลฯ มาใช้ให้รอบคอบ คุ่มค่าและไม่ทำลาย

5 เงื่อนไขคุณธรรม

มีความกระหนัดในการร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม (การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต) ความสามัคคีการมีจิตสาธารณะ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- 1 ครูเล่านิทานเรื่อง “จิ้งหรีดน้อยย้ายบ้าน” ให้นักเรียนฟัง
- 2 นักเรียนและครูสนทนาถึงเรื่องราวของตัวละครในนิทาน เช่น
  - 2.1 ในนิทานมีเรื่องราวเกี่ยวกับอะไรบ้าง
  - 2.2 มีตัวละครชนิดใดในนิทานที่นักเรียนฟัง/อ่าน
  - 2.3 สิ่งที่ทำให้จิ้งหรีดน้อยนอนไม่หลับคืออะไร ฯลฯ

แบบตรวจผลงาน

ประกอบแผนการสอนที่ 1 เรื่อง การดำเนินชีวิตตามรอยพ่อปกครองครัวอยู่สบาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 ชื่อ.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง: ให้กรอกแบบตรวจผลงานตามรายการประเมิน ดังนี้

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. การจัดทำผังความคิดเรื่องหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง			
1.1) จัดทำผังความคิด ครอบคลุม หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงได้สมบูรณ์ ถูกต้อง (3)			
1.2) จัดทำผังความคิด หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงได้เพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่ง (2)			
1.3) จัดทำผังความคิด หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงได้เพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่ง และไม่ครอบคลุมครบถ้วน (1)			
2. รายงาน			
2.1) จัดทำรายงานมีเนื้อหาสาระครบถ้วนสมบูรณ์ รูปเล่มสวยงาม รูปแบบถูกต้อง (3)			
2.2) จัดทำรายงานมีเนื้อหาสาระครอบคลุม รูปเล่มไม่สวยงาม รูปแบบไม่ถูกต้อง (2)			
2.3) จัดทำรายงานมีเนื้อหาสาระไม่สมบูรณ์ รูปเล่มไม่สวยงาม รูปแบบไม่ถูกต้อง (1)			

ระดับคุณภาพ

3 = ดี , 2 = พอใช้ 1 = ปรับปรุง

สรุปผลการตรวจผลงาน

5-6 คะแนน   พอใช้ 3-4 คะแนน   ปรับปรุง ต่ำกว่า 2 คะแนน
 ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

...../...../.....

แบบการสังเกตพฤติกรรม

ประกอบแผนการสอนที่ 1 เรื่อง การดำเนินชีวิตตามรอยพ่อพาครอบครัวอยู่สบาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ชื่อ.....ชั้น.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง : ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม แล้วสรุปผลการประเมินการสังเกต ดังนี้

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
<p>1. การอภิปราย/แสดงความคิดเห็น</p> <p>1.1) อภิปรายครบทุกประเด็น บันทึก และสรุปได้อย่างเป็นระบบ (3)</p> <p>1.2) อภิปรายครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (2)</p> <p>1.3) อภิปรายไม่ครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (1)</p>			
<p>2. การถาม-ตอบ</p> <p>2.1) ถาม-ตอบ ได้ถูกต้อง (3)</p> <p>2.2) ถาม-ตอบ ได้แต่ไม่ขยายความ (2)</p> <p>2.3) ถาม-ตอบ ไม่ตรงประเด็น (1)</p>			
<p>3. นำเสนอผลงาน</p> <p>3.1) นำเสนอได้อย่างสนใจ มีเนื้อหาสาระครบถ้วน (3)</p> <p>3.2) นำเสนอผลงานได้บางส่วน ไม่ครอบคลุม (2)</p> <p>3.3) นำเสนอผลงานได้น้อย (1)</p>			
<p>4. การร่วมกิจกรรมกลุ่ม</p> <p>4.1) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มทุกชั้นตอน (3)</p> <p>4.2) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มได้บางส่วน (2)</p> <p>4.3) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มน้อย (1)</p>			

ระดับคุณภาพ 3 = ดี , 2 = พอใช้ , 1 = ปรับปรุง

รูปผลการประเมินการสังเกต

ดี 11 - 15 คะแนน

พอใช้ 6 - 10

คะแนนปรับปรุง ต่ำกว่า 6 คะแนน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ใบงาน

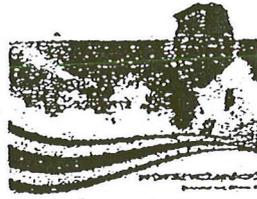
เรื่อง การสำรวจกิจกรรมการดำเนินชีวิต

ประกอบแผนการสอนที่ 1 เรื่อง การดำเนินชีวิตตามรอยพ่อพาครอบครัวอยู่สบาย

ชื่อ.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจกิจกรรมการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัวตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วบันทึกลงในตาราง

กิจกรรมของตนเอง	กิจกรรมของครอบครัว
1. ความพอประมาณ	1. ความพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล	2. ความมีเหตุผล
3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
4. ความรู้ (รอบคอบ รอบรู้ ระมัดระวัง)	4. ความรู้ (รอบคอบ รอบรู้ ระมัดระวัง)
5. คุณธรรม	5. คุณธรรม

เพลง ภูมิแผ่นดินนวมินทร์มหาราชา

ประกอบแผนการสอนที่ 1 เรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจ

พอเพียง

• ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

บุญของแผ่นดินไทย พ่อหลวงบันดาลให้ ที่ในยังลางมีข้าว
น้ำรินดินดีใครเล่า ทุกข์ไคะเหินไปบรรเทา ด้วยพระบาท
เกือบศตวรรษ ๕ นำไทยทั้งชาติ พันภัย
แผ่นดินถิ่นเมืองทอง ผ่านพัน โภภัยเมืองนอง พระทรงคุ้มครองไทยไว้
๕ เป็นพลังแผ่นดิน สمانพลังชีวิตของชนชาวไทย
อุ่นใจไพร่ฟ้า พระบุญญาเกริกไกร ภูมิพลมหาราชา

** อ้อองค์สุริยศรี มีธรรมส่อง ปกครองอย่างทรงพระเมตตา
คุณบิดรเหล่าประชา ทุกข์ร้อนไคะใครายมา ไร่ฟ้าเป็นคังฝนดับไฟ
ภูมิใจไทย ร่วมร้อยหัวใจร่วมฝั่วมหวัง ภูมิพลัง แผ่นดินถิ่นนี้ยิ่งใหญ่
ภูมิประวัติ ประชาชาติภูมิผไท ภาคภูมิประชาชัย ภูมิพลังแผ่นดิน
เทิดไท้ นบน์้อมเทิดทูน ๕ เหนือเกล้า สราญนานเนา หทัยสุขล้ำสมจินต์
เพริศแพรวัว พัฒนา เกทภัยพ่ายแพ้สิ้น นวมินทร์มหาราชา ภูมิพล .....

*****

แหล่งการเรียนรู้

บ้านของนักเรียน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. สังเกตความสนใจในการร่วมกิจกรรม อภิปราย ตาม – คอบ
2. ตรวจสอบผลงาน
3. การทดสอบความรู้

เครื่องมือวัด

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบตรวจสอบผลงาน
3. แบบทดสอบ

เกณฑ์การประเมิน

1. การอภิปราย

- 1.1. อภิปรายครบทุกประเด็น บันทึก และสรุปได้อย่างเป็นระบบ (3)
- 1.2. อภิปรายครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (2)
- 1.3. อภิปรายไม่ครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (1)

2. การตรวจสอบผลงาน (ฝังความคิด)

- จัดทำฝังความคิด ครอบคลุม หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงได้สมบูรณ์ ถูกต้อง (3)
- จัดทำฝังความคิด หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ เพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่ง (2)
- จัดทำฝังความคิด หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงได้เพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่ง และไม่ครอบคลุมครบถ้วน (1)

ภาคผนวก

1. เพลงภูมิแผ่นดินนวมินทร์ มหาราช

ขั้นให้ประสบการณ์

1. นักเรียน ศึกษาหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อ E-book เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วบันทึกสาระสำคัญในใบงาน โดยให้
  - สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
  - สรุปแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
  - สรุปหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/ กรอบแนวคิด / คุณลักษณะ
  - สรุปคำนิยาม ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
  - สรุปเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม
2. นักเรียนจัดทำแผนผังความคิดเกี่ยวกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปเป็นองค์ความรู้ของกลุ่ม
3. ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจกิจกรรมการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ของตนเองและของครอบครัวแล้วบันทึกในใบงาน นำผลการสำรวจมาวิเคราะห์/จำแนกกิจกรรม ในครอบครัวที่เป็นผลดีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง อภิปรายในกลุ่ม
4. นักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมการดำเนินชีวิตในครอบครัวที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
5. นักเรียนนำเสนอผลงานการจัดทำแผนผังความคิด (Mind Map) ไปจัดแสดงที่ป้ายนิเทศในห้องเรียน/นอกห้องเรียน
6. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปสาระสำคัญที่ได้เรียนรู้

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และการใช้ความรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง มีคุณธรรมประกอบในการวางแผนการตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ และนักเรียนควรใช้หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อ

1. เพลงภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหาราชา
2. หนังสือประกอบการเรียน E-book เรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”
3. ใบงานเรื่องสำรวจกิจกรรมของตนเองและครอบครัวที่ดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

หน่วยการเรียนรู้
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2
(ระดับประถมศึกษาปีที่ 5)

ใบความรู้ที่ 1

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิด และหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำเนินอยู่และปฏิบัติคน ของคนไทย สังคมไทยเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกวิวัฒน์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ ทางด้านสังคม ทางด้านสิ่งแวดล้อม และทางด้านวัฒนธรรม ถ้าให้หลักความพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตก็สามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ปรับตัวและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงได้ ความเป็นมาของคำนิยาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานหลักในการวางแผนของประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประธานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในขณะนั้น คือท่าน ดร.สีปโปนัท เกตุทัต จึงได้เริ่มเชิญชวนผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ มาร่วมกันพิจารณาพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ในโอกาสต่าง ๆ และใช้เวลาประมาณ 6 เดือน สรุปออกมาเป็น นิยามความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้ัญเชิญมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับ มีความเข้าใจในหลักปรัชญาฯ และนำไปเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ตามที่ขอพระมหากรุณา เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 และต่อมา ในปี 2546 ก็ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีดร. จิราสู อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นประธาน โดยยึดหลักคำนิยามนี้ ในการขับเคลื่อนคิดและปฏิบัติอย่างไรจึงจะเรียกว่าพอเพียง

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จากผลกระทบที่เกิดขึ้น จากทั้งภายนอกและภายใน ภาวุนอกกระทบเข้ามา ภายในก็เปลี่ยนแปลงด้วย จะพอเพียงได้ ต้องคำนึงถึง ห่วงถึง 3 หลักการ คือคิดและจะทำอะไรอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และคุ้มกันในตัวที่ดี ถ้าครบ 3 หลักการนี้ ถึงจะบอกได้ว่า พอเพียงถ้าไม่ครบก็ไม่พอเพียง และการจะสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้น ได้ต้องใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรม

พอประมาณคือ การทำอะไรที่เหมาะสม พอควร สมดุลกับอัตรภาพ ศักยภาพของตนเอง และสถานะแวดล้อม พอประมาณของแต่ละคน ในแต่ละช่วงเวลาก็ต่างกันเช่น บางคนในบางวันทานข้าวจานเดียวอ้อม แต่บางวันก็ 2 อ้อม คือ 2 จานถึงจะอ้อม แล้วแต่เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในช่วง

ขณะเวลานั้น ๆ ความพอประมาณสามารถพิจารณาได้จาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน พอเหมาะกับความชอบ สักยภาพและความสามารถแต่ละคนหรือไม่ และปัจจัยภายนอก คือ พอประมาณกับภูมิสังคม ถึงแวดล้อม และสถานการณ์ในแต่ละขณะหรือไม่ ในหลักสูตรปฐพี 7 ตอนไว้ว่า จะสร้างความพอดีให้เกิดขึ้นจะต้อง รู้เหตุ รู้ผล รู้คน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้บุคคล ความพอประมาณ จึงครอบคลุมความพอเหมาะ พอควรทุกเรื่อง ๆ แล้วจะได้รู้จักอย่างไรว่าพอประมาณหรือไม่ ก็ต้องรวบรวมข้อมูล ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีสติ และคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ข้อดีคือตัวเอง คือความจริง ค่อหน้าที่ ค่อผู้อื่น ต้องใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจ

ยกตัวอย่าง จะดูหนังสือสอบ หรือเตรียมการสอบอย่างไร ได้อย่างไร เตรียม 1 ชั่วโมงก่อนสอบพอไหม อย่างเรเตรียมมาทั้งหมด สมุด โน้ตมี 5 เล่ม ต้องใช้เวลาพอประมาณกับสิ่งที่มีถึงจะสมเหตุสมผล ถ้าใช้เวลาน้อยเกินไป หรือ ไม่มีความเข้มข้นพอในการดูหนังสือก็ไม่มีภูมิคุ้มกันในตัวที่มี อาจจะสอบตกได้ กล่าวคือ จะดูหนังสือพอประมาณก็ต้องพอดีกับศักยภาพที่มีอยู่ ประกอบกับเนื้อหาที่เรเตรียมมา มีเหตุมีผล ดูหนังสือที่เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับวิชาที่เรียน การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ทำอย่างไร คือดูหนังสือให้สอบผ่าน ได้ด้วย สุขภาพก็ต้องไม่ทรุดโทรม ไม่ทะเลาะเบาะแว้งหรือเอาเปรียบเพื่อนฝูง ไม่คิดโกงในการสอบ เพราะฉะนั้นต้องมีความเข้มข้นพอ ต้องใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของความคิดและการกระทำตลอดเวลา

ยกตัวอย่าง การทานข้าวแบบเที่ยงเป็นอย่างไร คือ ให้อิ่มพอประมาณ เพราะเรารู้ว่าถ้าอึดมากเกินไป อึดอึด ถ้าอึดน้อยเกินไปก็ยังไม่พออยู่ แต่ว่าอึดอย่างเดียว เป็นเรื่องเพียงแค่ว่าปริมาณยังไม่พอเพียง ไม่สมดุล ต้องสมดุลด้านสุขภาพด้วย บริโภคอย่างไม่พอเพียง เช่นรับประทานไขมัน มากเกินไป หรือว่าอาจจะบริโภคสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์กับร่างกาย เช่น ยาเสพติด เหล้า บุหรี่ ต่าง ๆ เพราะฉะนั้นความพอเพียงในการบริโภค ไม่ใช่เฉพาะปริมาณเท่านั้น คุณภาพด้วยถึงจะบอกได้ว่าเราใช้ชีวิตอย่างพอเพียง สมดุลจริง ๆ

เงื่อนไขสร้างความปลอดภัย

เงื่อนไขความรู้ คือความรู้ ความรอบคอบและระมัดระวังในการนำเอาหลักวิชาการมาใช้ กล่าวคือ จะเอาหลักวิชาการมาใช้ ต้องรู้จริง รอบรู้ ไม่เอาทดลองใช้อย่างงู ๆ ปลา ๆ มาจากความไม่รอบคอบ ยกตัวอย่างเช่น เรื่อง OTOP การวางแผนการผลิต ถ้าไม่รอบคอบตั้งแต่ต้นทางคือเรื่องวัตถุดิบ จนกระทั่งถึงปลายทาง คือการทำการตลาด และจัดส่งสินค้า มีโอกาสที่จะนำไปสู่ความไม่พอเพียงได้อย่างมาก

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในคำนิยามคืออะไร พระปฐมบรมราชโองการ “เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” การจะทำอะไรก็ตามประโยชน์ก็ต้องเกิด ความสุขก็ต้องมี แต่เวลาพูดถึงการที่จะสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้น จะสร้างความสุขให้เกิดขึ้น กับครอบครัว กับชุมชน กับองค์กร กับประเทศชาติ บางครั้งคำนิยามก็อาจจะต่างกัน แล้วประโยชน์สุขคนหลักเศรษฐกิจ

พอเพียง จะวัดได้จากที่ไหน ก็ต้องพิจารณาจากเป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง คือมุ่งให้เกิดความ
สมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ต้องสมดุลอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ฉะนั้นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ก็ต้องพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ประมาณมีสติใน
การดำเนินชีวิต ใช้ปัญญาในการคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อวางแผนรองรับและรักษา
สมดุลได้ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย สมดุลแปลว่าสมดุลทั้งปัจจุบันและอนาคตวันนี้พอเพียง
หรือไม่พอ พงษ์นี้คือพอเพียงด้วย คือ ต้องมีความเพียงพออย่างต่อเนื่อง ที่จะรักษาความสมดุลให้ได้
อย่างสม่ำเสมอสมดุลในด้านไหนบ้าง คำนิยามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบอกว่าสมดุลให้ได้
อย่างสม่ำเสมอทั้งทางด้านวัตถุ / เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม / ค่านิยม ประโยชน์สุข
ของคนส่วนใหญ่จะเกิดได้อย่างแท้จริง หรือ ความพอเพียงอย่างสมบูรณ์จริง ๆ จะเกิดขึ้นได้ก็
ต่อเมื่อเราสร้างความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้าน คือทางด้านวัตถุหรือ
เศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม / ค่านิยม / ความเชื่อ การก้าวหน้าไป
พร้อมกับความสมดุลในแต่ละอย่างก้าว จะทำให้เกิดความพอเพียงในที่สุด

สมดุลทางด้านเศรษฐกิจ ในระดับบุคคล ก็หมายถึงการดำรงชีวิตโดยรายได้สมดุลกับ
รายจ่าย เราจะใช้จ่ายอย่างพอเพียง ได้อย่างไร รายจ่ายพอประมาณกับรายได้ใหม่ มีเหตุมีผลคือว่าใช้
ของเพราะจำเป็น หรือหุ้มเพื่อข การใช้งานอย่างสมดุล ต้องมีภูมิคุ้มกันด้วยคือออมบ้าง การซื้อ
ประกันชีวิต ประกันสุขภาพ หรือสวัสดิการในบริษัทก็เป็นภูมิคุ้มกัน เพราะฉะนั้นอย่าง กทม ธ.ก.ส.
และองค์กรอื่น ๆ อีกมากมายเขาสนับสนุนการทำบัญชีรายรับรายจ่าย เขาบอกว่าเพื่อชีวิตที่พอเพียง
อันนั้นเป็นเครื่อง การทำบัญชีรายรับรายจ่าย เป็นเครื่องมือให้คุณใช้ชีวิตอย่างพอเพียงหรือว่า
สมดุล

ยกตัวอย่าง การสร้างความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในการใช้จ่าย ก็อาจจะ
ต้องบันทึกรายรับรายจ่าย บัญชีรายรับรายจ่ายเป็นเครื่องมือ เพื่อให้รู้ว่า การใช้จ่ายสมดุลใหม่ใช้จ่าย
มากเกินไปรายรับหรือไม่ และต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วย หมายความว่า เช่น
ต้องมีเงินออมด้วย มีหลักประกันต่าง ๆ ในหลายโรงเรียนครูฝึกให้เด็ก เริ่มทำบัญชีรายรับรายจ่าย
เพราะอยากให้เด็กรู้ว่า พ่อแม่มีรายได้มาจากไหน เวลาจะใช้เงินแต่ละบาท แต่ละสลึง จะได้
ตระหนักถึงความเหนื่อยยากของพ่อแม่ในการหาเงินมา เรื่องนี้ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็ก

แต่ความสมดุลด้านเศรษฐกิจ ความพอเพียงในการใช้เงินทอง ไม่เพียงดูแลสมดุลของบัญชี
รายรับ รายจ่ายเท่านั้น การใช้จ่ายอย่างพอเพียง ก็คือต้องคุ้มค่า สร้างประโยชน์และความสุขให้เกิดขึ้น
บางท่านบอกว่าพอเพียงคือประโยชน์ แต่ประโยชน์ไม่ได้บอกว่า หนี้ดีดีหนี้ชั่ว คำว่าทางสายกลาง
หมายความว่า ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ใช้เงินเกินตัว แต่ก็ไม่ใช่ว่าประหยัด จนไม่ใช้จ่ายเงินเลยก็ไม่ถูกต้องอีก
การใช้จ่ายแบบทางสายกลางก็คือว่า การใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับอรรถภาพของเราศักยภาพของเรา
รายได้ของเรา และเหมาะสมกับสถานการณ์ ความจำเป็น สิ่งแวดล้อมด้วย

ตามคุณทางค้ำถั่งค้ม ถ้าจะบอกได้ว่าเราใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เราต้องมีความสมดุลทางค้ำถั่งค้มด้วย เช่น ต้อง ไม่ใช่คนเห็นแก่ตัว เศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่ความรู้รักสามัคคีความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ ในสังคมต้องไม่มีใครเอารัดเอาเปรียบกัน ทุกคนช่วยเหลือกัน แบ่งปันกันทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ และกำลังความรู้ การใช้เงินทองเมื่อสมดุลทางเศรษฐกิจก็คือคำนึงถึงการใช้จ่ายเพื่อสร้างสมดุลทางค้ำถั่งค้มให้เกิดด้วย ถึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ความสมดุลทางค้ำถั่งค้มต้องเริ่มจากการให้ คนที่พอแล้วจะรู้จักการให้ รู้จักเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ช่วยเหลือ มีน้ำใจ แบ่งปัน คนที่ได้รับการแบ่งปันก็จะนึกถึงบุญของผู้ให้ มีความรู้ดีเป็นมิตรหากจักตนจนกิดจะแท้จริงจากผู้อื่นในสังคมก็จะระงับยับยั้งใจไว้ได้ ผู้ให้ก็มีความสุขจากการให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สร้างความสมดุลให้ขึ้นในสังคม สร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นได้ในสังคม ชุมชนเข้มแข็งจะเกิดขึ้นได้ ในชุมชนจึงต้องมีความสามัคคี ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ ชุมชนต้องมีการแบ่งปันกัน ช่วยเหลือกันคลุกทุกซำได้ ยาก

สมดุลด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติให้สามารถใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เช่น ไม้ตัดไม้ทำลายป่า เราจำเป็นต้องรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อม เพราะทุกอย่างที่เราเป็น เราใช้ เรามี มาจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ถ้าเราไม่รักษาไว้ให้ใช้ได้นาน ๆ เราจะอยู่อย่างไร เราต้องเห็นความจำเป็นของการอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล ไม่ทำร้าย ไม่ทำลาย ไม่เบียดเบียน องค์การสหประชาชาติรณรงค์ให้ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายความว่า การพัฒนาต้องสามารถทำให้คนรุ่นต่อไปดำรงต่อไปดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในระดับเดียวกับรุ่นปัจจุบันเพราะแต่ในความจำเป็นจริงเราทำได้ไหม ในปี พ.ศ.2504 ประเทศไทยมีแผนพัฒนา ฯ เรามีป่าไม้ครอบคลุมทั่วประเทศประมาณ 74 เปอร์เซ็นต์ ในการประเมินแผนการพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 ตอนนั้นป่าไม้เหลือเพียง 23 เปอร์เซ็นต์ เขาทำลายป่าไปหมดแล้วประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์

ยกตัวอย่างในระดับบุคคล ในชีวิตของเราจนกระทั่งเราเรียนจบหรือแม้แต่ออกไปทำงานแล้ว เราเคยคิดบ้างไหมว่า การใช้ชีวิตของเราใช้กระดาษจำนวนมาก กระดาษมาลาดัน ไม้เราใช้ ดัน ไม้ไปก็ดัน และในทางกลับกัน เรนเคยปลูกต้นไม้ก็ดัน ในชีวิตของเรา หลายองค์กรหลายโรงเรียนมีกิจกรรมปลูกต้นไม้เพื่อพ่อ เพื่อร่วมรักษาดูแลสิ่งแวดล้อม แต่ที่สำคัญคือต้องสร้างจิตสำนึกให้รู้ก่อนว่า ทำไมต้องปลูกต้นไม้ ต้องเข้าใจก่อนว่า ดัน ไม้ให้อะไรกับมนุษย์บ้างออกซิเจนที่เราสูดอากาศ มาจากไหน เมื่อกันก็มาจากต้นไม้

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในคำนิยามคืออะไร พระปฐมบรมราชโองการ “เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” การกระทำอะไรก็ตาม ประโยชน์ก็ต้องคิด ความสุขก็ต้องมี แต่เวลาพูดถึงการที่จะสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้น จะสร้างความรู้สุขให้เกิดขึ้น กับครอบครัวกับชุมชน กับองค์กร กับประเทศชาติ บางครั้งคำนิยามก็อาจจะต่างกัน แล้วประโยชน์สุขตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จะวัดได้จากที่ไหน ก็ต้องพิจารณาจากเป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง คือมุ่งให้เกิด

ความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ต้องสมดุลอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ฉะนั้นการวางภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือต้องพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ประมาณมีสติในการดำเนินชีวิต ใช้ปัญญาในการคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อวางแผนรองรับและรักษาสมดุลได้ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย สมดุลแปลว่าสมดุลทั้งปัจจุบันและอนาคต วันนี้พอเพียงยังไม่พอ พงษ์นี้พอเพียงด้วย คือ ต้องมีความเพียงพออย่างต่อเนื่อง ที่จะรักษาความสมดุลให้ได้ อย่างสม่ำเสมอในด้านไหนบ้าง คำนียาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบอกว่าต้องสมดุลทั้งค่านิยม / เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม / คำนียาม ประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง หรือความพอเพียงอย่างสมบูรณ์จริง ๆ จะเกิดขึ้น ได้ก็ต่อเนื่องเราสร้างความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้าน คือทางด้านวัตถุหรือเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และ ด้านวัฒนธรรม / คำนียาม / ความเชื่อ การก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลในแต่ละอย่างก้าว จะทำให้เกิดความพอเพียงในที่สุด

สมดุลทางด้านเศรษฐกิจในระดับบุคคล ก็หมายถึงการดำรงชีวิต โคจรรายได้สมดุลกับรายจ่าย เราจะใช้จ่ายอย่างพอเพียงได้อย่างไร รายจ่ายพอประมาณกับรายได้ใหม่ มีเหตุผลผลคือว่าใช้ของเพราะจำเป็น หรือทุ่มเทเพียง การใช้เงินอย่างสมดุล ต้องมีคุ้มกันด้วยคือออมบ้างการซื้อประกันชีวิต ประกันสุขภาพ หรือสวัสดิการในบริษัทก็เป็นภูมิคุ้มกัน เพราะฉะนั้นสมดุลอย่าง ทพม ธ.ก.ส. และองค์กรอื่น ๆ อีกมากมายเขาสนับสนุนการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเขาบอกว่าเพื่อชีวิตที่พอเพียงพอเพียงใหม่ การทำบัญชีรายรับรายจ่าย เป็นเครื่องมือให้คุณใช้ชีวิตอย่างพอเพียงหรือว่าสมดุล

ชกตัวอย่าง การสร้างความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในการใช้จ่าย ก็อาจจะต้องบันทึกรายรับรายจ่าย บัญชีรายรับรายจ่ายเป็นเครื่องมือ เพื่อให้รู้ว่า การใช้จ่ายสมดุลใหม่ใช้จ่ายมากเกินไปรายรับหรือไม่ และต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วย หมายความว่า เช่น ต้องมีเงินออมด้วย มีหลักประกันต่าง ๆ ในหลายโรงเรียนครูฝึกให้เด็ก เริ่มทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพราะอยากให้เด็ก ได้รู้ว่า พ่อแม่ราย ได้มาจากไหน เวลาจะใช้เงินแต่ละบาท แต่ละสตึง จะได้ตระหนักถึงความเหนื่อยยากของพ่อแม่ในการหาเงินมา เรื่องนี้ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็ก

แต่ความสมดุลด้านเศรษฐกิจ ความพอเพียงในการใช้เงินทอง ไม่เพียงแต่ดูสมดุลของบัญชีรายรับ รายจ่ายเท่านั้น การใช้จ่ายอย่างพอเพียง คือต้องคุ้มค่า สร้างประโยชน์และความสุขให้เกิดขึ้น บางท่านบอกว่าพอเพียงคือประหยัด แต่ประหยัดไม่ได้บอกว่า ตระหนักดีเห็นใจ คำว่าทางสายกลาง หมายความว่า ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ใช้เงินเกินตัว แต่ก็ไม่ใช่ว่าประหยัด จนไม่ใช้จ่ายเงินเลยก็ไม่ถูกต้อง การใช้จ่ายแบบสายกลางก็คือว่า การใช้เงินอย่างเหมาะสมกับอัธยาศัยของเราก็คือภาพของเรา รายได้ของเรา และเหมาะสมกับสถานการณ์ ความจำเป็น สิ่งแวดล้อมด้วย

สมดุลทางด้านสังคม ถ้าจะบอกได้ว่าใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เราก็ต้องมีความสมดุลทางด้านสังคมด้วย เช่น ต้อง ไม่ใช่คนเห็นแก่ตัว เศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่ความรู้รักสามัคคีความสามัคคีจะ

เกิดขึ้นได้ในสังคมต้องไม่มีใครเอาโรคเอาเปรียบกัน ทุกคนช่วยเหลือกัน แบ่งปันกันทั้งกำลังทรัพย์
กำลังกาย และกำลังความรู้ การให้เงินทองเมื่อสมควรทางเศรษฐกิจก็ต้องคำนึงถึงการใช้จ่ายเพื่อสร้าง
สมดุลทางค่านิยมให้เกิดขึ้นด้วย ถึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขความสมดุลทางสังคมต้อง
เริ่มจากการให้ คนที่พอแล้วจะรู้จักการให้ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือ มีน้ำใจ แบ่งปัน คนที่ได้รับ
การแบ่งปันก็จะนึกถึงบุญของผู้ให้ มีความรู้สึกเป็นมิตรหากขัคนคจะแข่งชิงจากผู้อื่นในสังคมก็
จะระงับยับยั้งใจไว้ได้ ผู้ให้ก็จะมีความสุขจากการให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สร้างความสมดุลให้
เกิดขึ้นในสังคม สร้างสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ ทุกคนต้องมีการแบ่งปัน ช่วยเหลือกันมวลคทุกข้ได้ยาก

สมดุลทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติให้สามารถใช้
ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เช่น ไม้คัล ไม้คาลาขป่า เราจำเป็นต้องรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อม เพราะ
ทุกอย่างที่เราเป็น เราใช้ เรามี มาจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ถ้าเราไม่รักษาไว้ให้ใช้ได้นาน ๆ เราจะ
อยู่อย่างไร เราต้องเห็นความจำเป็นของเราอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล ไม่ทำร้าย ไม่
ทำลาย ไม่เบียดเบียน องค์การสหประชาชาติชนชาติรณรงค์ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง
ว่า การพัฒนาต้องสามารถทำให้คนรุ่นต่อไปดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในระดับเดียวกับคนรุ่น
ปัจจุบันเพราะแค่ในความเป็นจริงเราทำได้ไหม ในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนา ๑ เรา
มีป่าไม้ครอบคลุมทั่วประเทศประมาณ 74 เปอร์เซ็นต์ ในการประเมินแผนพัฒนา ๑ ฉบับที่ 8 ตอน
นั้นป่าไม้เหลือเพียง 23 เปอร์เซ็นต์ เขาทำลายป่าไปหมดแล้วประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์

ชคตัวอย่างในระดับบุคคล ในชีวิตของเราจนกระทั่งเราเรียนจบหรือแผนี่ค่อออกไปทำงาน
แล้ว เราเคยคิดบ้างไหมว่า การใช้ชีวิตของเราใช้กระดาษจำนวนมาก กระดาษมาจากคั้น ไม้ เราใช้
คั้น ไม้ไปที่คั้น และในคั้นกลับกัน เราเคยปลูกคั้น ไม้ที่คั้น ในชีวิตของเรา หลายองค์กร หลาย
โรงเรียนมีกิจกรรมปลูกคั้น ไม้เพื่อท้อ เพื่อร่วมรักษาคุณลสิ่งแวดล้อม แต่ที่สำคัญคือต้องสร้าง
จิตสำนึกให้รู้ก่อนว่า ทำไมต้องปลูกคั้น ไม้ ค้องเข้าใจก่อนว่า คั้น ไม้ให้อะ ไรกับมนุษย์บ้าง
ออกซิเจนที่เราสูดอากาศ มาจามไหน เมื่อกคั้นก็มาจากคั้น ไม้

สมดุลด้านวัฒนธรรม หากศึกษาพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องวัฒนธรรมจะพบว่า พระองค์ทรงเน้นข้ามา โดยคลดคให้ปลูกฝ้ค้คและ
เขวชนไทยให้คุณค่าในความเป็นไทย เกล็ดคณัไทย เห็นประโยชน์และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ที่สืบทอดค่อกันมา โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มี
กระแสโลกาภิวัตน์ดาโอมเข้ามาการเสริมสร้างคพเพียงทางวัฒนธรรมจะเป็นเสมือนภูมิคุ้มกัน
ทางวัฒนธรรม ที่จะทำให้เด็กไทย คนไทย มีจุดยืนในชีวิต มีหลักคค หลักปฏิบัติ ที่เป็นที่ยคเห็นขว
จิตใจ และพัฒนาตนเอง มีความแกร่งในความเป็น ไทย เข้าใจในความเป็นสากลเพื่อให้อยู่รอด ค้ใน
ยุคโลกาภิวัตน์ ค้ดำรงคนอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

เศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่ 3ขั้น

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 เทียบ ได้กับเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เป็นการจัดการทรัพยากรที่แต่ละคนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อแต่ละคนจะ ได้สามารถพึ่งคน ได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เวลาพูดเรื่องทฤษฎีใหม่ ส่วนมากมักจะคิดถึงตัวอย่างเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นตัวอย่างของการใช้ทฤษฎีใหม่ในภาคเกษตร ในชนบท เพราเกษตรพื้นดิน เขามีน้ำ ทั้งน้ำฝนทั้งน้ำบาดาล ทั้งน้ำบ่อ เขาพิรพพันธุที่เขาปลูกในที่ดินของเขา เขามีสัตว์เลี้ยงค่าง ๆ จึงเป็นตัวอย่างในการจัดการทรัพยากรที่แต่ละคนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างยั่งยืน เพราะเป็นการจัดการอย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง และนำความสุขมาให้ด้วย

ทฤษฎีใหม่ในขั้นที่ 2 เทียบ ได้กับเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า เป็นการร่วมมือรวมกลุ่มกันของคนที่มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเอง ได้แล้วในระดับค่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันช่วยเหลือในกิจกรรมค่าง ๆ เช่น กลุ่ม / องค์กร สหกรณ์ค่าง ๆ ธนาคาร โคกระบือ กลุ่มตั้งจะออมทรัพย์ กลุ่มผลิตแม่บ้านค่าง ๆ เป็นต้น ยกตัวอย่าง แม่ค้าในตลาดอาจจะเรือแม่บ้านคนอื่น ๆ หาแหล่งสินค้า ร่วมกัน รักษาตลาดของสถานที่ร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างกันมากขึ้น

ทฤษฎีใหม่ในขั้นที่ 3 เป็นความร่วมมือกันระดับเครือข่ายหรือเป็นการขยายเครือข่ายความร่วมมือออกไปสู่ภาคอื่น ๆ เช่น เครือข่ายกลุ่มตั้งจะออมทรัพย์ เครือข่ายสันติคือ โสภ หรืออย่าง การสร้างเครือข่ายข้าว ตำนีกรักบ้านเกิด ของคีแตก เครือ ข่ายเกษตรอินทรีย์ อย่างที่จังหวัดบุรีรัมย์ผลิตข้าวปลอดสารพิษ นำมาแลกเปลี่ยนสินค้ากับเครือข่ายมณฑลที่จังหวัดนครศรีธรรมราชหรือชุมชน อาจจะมีการแลกเปลี่ยน ทำงานร่วมมือกับองค์กรธุรกิจเอกชน บริษัทน้ำมัน บริษัทค่าง ๆ มูลนิธิภาครัฐ เป็นความร่วมมือกันระหว่างกลุ่ม องค์กรค่าง ๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าหรือทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 3

ใบงานที่ 1

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

ชื่อ-นามสกุล ..... เลขที่ .....

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดเกี่ยวกับอะไร

.....
.....
.....

2. หัวใจสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร

.....
.....
.....

3. นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไรให้สมกับคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง”

.....
.....
.....

4. นักเรียนสามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัวได้อย่างไร

.....
.....
.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

วิเคราะห์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมของชุมชน และนำมาใช้ได้อย่างสมดุล
สาระการเรียนรู้

1. ความหมาย ประเภท ประโยชน์ ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
2. นำทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้อย่างสมดุล

การบูรณาการกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

นักเรียนสำรวจการนำทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
วิธีการรักษาสิ่งแวดล้อม ในชุมชน ไม่ให้เสื่อมโทรมก่อนถึงเวลาอันสมควร

2. ความมีเหตุผล

นักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ทำให้ใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประโยชน์
สูงสุดและรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อให้เกิดความสมดุลตามธรรมชาติ

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

นักเรียนใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าเกิดประโยชน์สูงสุดและรู้จักวิธีการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุลทางธรรมชาติ

4. เกื้อหนุนใจความรู้

รู้จักการใช้ทรัพยากรและการรักษาสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

5. เกื้อหนุนใจคุณธรรม

มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และประหยัด

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. นักเรียนคุณภาพทรัพยากรป่าไม้ที่สมบูรณ์และเสื่อมโทรมจากสื่อหนังสือพิมพ์
2. สนทนา ซักถาม นักเรียนเกี่ยวกับความแตกต่างของทรัพยากรป่าไม้ที่สมบูรณ์และเสื่อม

โทรม

3. จากภาพที่นักเรียนได้ดู นักเรียนมีความรู้สึกละอย่างไร
4. ซักถามนักเรียนเรื่องทรัพยากรป่าไม้ ในชุมชนของนักเรียน
5. แจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ให้นักเรียนจับคู่ 2 คนช่วยคิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีในชุมชน
ของตนเองว่ามีอะไรบ้าง

2. คู่ตัวแทนนักเรียนมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

3. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปประเภทของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมว่ามีอะไรบ้าง

4. นักเรียนเข้ากลุ่ม กลุ่มละ 3 – 5 ศึกษาใบความรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในประเด็นต่อไปนี้

4.1 ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ

4.2 ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ

4.3 ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ

5. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นสรุปและบันทึกใบงาน เรื่องการใช้
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

6. คู่ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คุ้มค่าและเกิด
ประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เกิดความสมดุลตามธรรมชาติสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน
สิ่งแวดล้อมไม่เสื่อมโทรมไปก่อนเวลาอันสมควร
สื่อ

1. ภาพทรัพยากรป่าไม้จากหนังสือพิมพ์

2. ใบความรู้ เรื่อง ประเภทของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

3. ใบงาน

การวัดผลประเมินผล

วิธีและประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

เครื่องวัดและประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรม

เกณฑ์การประเมินผล

ตรวจผลงานจากใบงานร้อยละ 60

กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนสามารถศึกษา เรื่อง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
เช่น ห้องสมุด สวนสมุนไพร สวนพฤกษศาสตร์ ฯลฯ

ใบความรู้ที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล

ความหมาย และประเภทของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งเป็นที่มีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตและเป็นสิ่งที่มองเห็นและสิ่งที่มองไม่เห็น

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีชีวิต เช่น มนุษย์ ป่าไม้ สัตว์ เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต เช่น ดิน น้ำ อากาศ เป็นต้น

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับมนุษย์และยังมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเองภายในกระบวนการทางธรรมชาติและยังเป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมีประโยชน์ต่อมนุษย์ในด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาความเป็นอยู่ในทุก ๆ ด้าน ทรัพยากรทางธรรมชาติแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วจะหมดไปไม่สามารถเกิดขึ้นมาทดแทนใหม่ ได้แก่ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุต่าง ๆ ทรัพยากรประเภทนี้ต้องใช้อย่างประหยัด ก่อให้ประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อลดการสูญเสียให้น้อยที่สุด

2. ทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมด หรือสูญหาย ไปได้ เราใช้ทรัพยากรประเภทนี้ได้อย่างไม่จำกัด เนื่องจากธรรมชาติให้ตลอดเวลา ได้แก่ น้ำ แสงแดด ลม รวมถึงทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติอีกด้วย

3. ทรัพยากรที่ใช้และหมดไปแต่ไปสร้างทดแทนได้ ทรัพยากรประเภทนี้ได้แก่ป่าไม้ ดิน ที่ดิน แหล่งน้ำ หุ่นหญา เมื่อใช้แล้วจะสามารถสร้างขึ้นทดแทนได้ ตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ อย่างไรก็ตามเราไม่ควรใช้มากเกินไปเกินความต้องการ และเกินกว่าที่ธรรมชาติจะสร้างขึ้นทดแทนได้

ใบงานที่ 3

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล

ชื่อ – สกุล.....เลขที่.....

ทรัพยากรที่นำมาใช้	สภาพการใช้		ผลดี	ผลเสีย
	พอเพียง	ไม่พอเพียง		
1. ป่าไม้				
2. น้ำ				
3. แหล่งน้ำการเกษตร				
4. ไฟฟ้า				
5. น้ำมันเชื้อเพลิง				

สมาชิกกลุ่ม 1.....

2.....

3.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3
เรื่อง ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ไม่เสี่ยงความยากจน

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เข้าใจแนวทางการลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ของครอบครัว

สาระการเรียนรู้

1. ประเภทรายจ่ายที่จำเป็นของครอบครัวด้านต่าง ๆ
2. แนวทางการใช้จ่ายของครอบครัวอย่างสมดุล
3. รายได้ประจำ – รายได้เสริมของครอบครัว

บูรณาการกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

นักเรียนผู้สภาพรายได้และรายจ่ายครอบครัวตนเอง เพื่อที่จะพอประมาณใช้จ่ายให้เพียงพอเหมาะสมกับฐานะของตนเอง

2. ความมีเหตุผล

2.1 นักเรียนรู้จักใช้จ่ายอย่างพอประมาณ เกิดความมั่นคง ยั่งยืนในการดำเนินชีวิตตามฐานะของตนเอง

2.2 หาแนวทางเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวเพื่อป้องกันภาวะรายจ่ายเกินรายได้

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

3.1 นักเรียนรู้จักและเห็นคุณค่าใช้จ่ายอย่างพอประมาณ เหมาะสมกับฐานะของตนเอง

3.2 รู้จักหาแนวทางเพิ่มรายได้ เหมาะสมกับฐานะของตนเอง และวิธีเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

4. เกื้อหนุนความรู้

ใช้จ่ายเงินอย่างพอประมาณ เหมาะสมกับฐานะของตนเอง และวิธีเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

5. เกื้อหนุนคุณธรรม

ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ประหยัด อคทน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ให้รักเรียนอ่านบทกลอนที่ครูแล้วให้บอกว่าบทกลอนที่อ่านกล่าวถึงเรื่องใด

มคปลวกคว้นน้อยน้อย

ค่อยค่อยทำรังใหม่

มีข้อยก้องดังไค

รังโคใหญ่จึงได้มก

เขาวานเช่นเล็กน้อย

ค่อยสะสมจึงได้เงินตรา

ไม่นานทวีค่า

ใช้ศึกษาภาพนั้นน้อย

2. ให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นถึงความจำเป็นของการประหยัดและการออมเพื่อเป็น

การลดรายจ่ายในครอบครัว

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ให้นักเรียนดูแผ่นภาพ “โองงชีวิต” แล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้

1.1 แหล่งที่มาของรายได้และรายจ่ายมาจากที่ใด

1.2 วิธีลดรายจ่ายควรทำอย่างไร

1.3 ที่มาของรายได้ประจำ – รายได้เสริม

2. ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอรายงาน

3. ครูเสนอแนะแนวทางการใช้จ่ายของครอบครัวให้นักเรียนดูแผ่นภาพฝังความคิด “7 วิธีมีเงินเก็บออม”

4. ให้นักเรียนแต่ละคนบันทึกสภาพรายจ่ายของครอบครัวตนเองในใบงาน และเปรียบเทียบว่ามีความแตกต่างอย่างไร พร้อมระบุเหตุผล

5. คู่มนักเรียน 3 – 5 ให้นำเสนอผลงานพร้อมเหตุผลและวิธีการที่ทำให้ค่าใช้จ่ายของครอบครัวลดลง

6. ให้นักเรียนทำกิจกรรมในใบงานที่ 2 เรื่องการใช้จ่ายและการเพิ่มรายได้ของตนเอง

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปว่าการรู้ใช้จ่ายอย่างพอประมาณ เหมาะสมกับฐานะของตนเอง สามารถทำเกิดความมั่นคง ในการดำเนินชีวิต และรู้จักหาวิธีการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวเพื่อป้องกันกาเกิดภาวะรายจ่ายมากกว่ารายได้

สื่อ

1. บทกลอน

2. แผ่นภาพโองงชีวิต

3. แผ่นภาพ “7 วิธีมีเงินเก็บออม”

4. ใบงานที่ 1 เรื่อง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว

5. ใบงานที่ 2 เรื่องสภาพรายจ่ายของครอบครัว

การวัดผลและประเมินผล

วิธีวัดและประเมินผล

1. ตั้งเกณฑ์พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ทดสอบความรู้

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบตั้งเกณฑ์พฤติกรรม

เกณฑ์การประเมินผล

เกณฑ์การประเมินร้อยละ 60

กิจกรรมเสนอแนะ

การเพิ่มรายได้ของนักเรียนสามารถทำได้หลากหลายวิธีอยู่กับบริบทและสภาพความพร้อม
ของนักเรียนและครอบครัว

ภาคผนวก

1. แผนภาพ วิธีมีเงินเก็บออม

2. แผนงาน ไร่ชีวิต

แบบทดสอบ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เรื่อง ลครายจ่าย เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว

ชื่อ – สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

จงตอบคำถามต่อไปนี้ (ข้อละ 2 คะแนน)

1. รายจ่ายของครอบครัวมีอะไรบ้างบอกมา 3 ข้อ

1.....

2.....

3.....

2. นักเรียนมีวิธีลดรายจ่ายของครอบครัวได้อย่างไร บอกมา 2 ข้อ

1.....

2.....

3. นักเรียนมีวิธีคิดว่าการประหยัดและการออมมีประโยชน์ต่อตนเองอย่างไร

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าการประหยัดและการออมมีประโยชน์ต่อครอบครัวอย่างไร

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถลดรายจ่ายของครอบครัวได้หรือไม่

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ของตนเอง

ชื่อ – นามสกุล.....เลขที่.....

คำชี้แจง 1. ให้นักเรียนสำรวจรายจ่ายของตนเองใน 1 สัปดาห์ แล้วพิจารณาว่าค่าใช้จ่ายหรือบริโภคสิ่งใดฟุ่มเฟือยบ้างและจะปรับปรุงตนเองอย่างไร

สิ่งฟุ่มเฟือยที่บริโภค คือ .....

.....

แนวทางปรับปรุงตนเอง คือ .....

.....

1. นักเรียนมีวิธีลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ของตนเองอย่างไร

วิธีรายจ่ายของตนเอง คือ .....

.....

วิธีเพิ่มรายได้ของตนเอง คือ .....

.....

.....

ใบงานที่ 2

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง สภาพรายจ่ายของครอบครัว

ชื่อ — นามสกุล..... เลขที่.....

สภาพการใช้จ่าย ปัจจุบัน	เดือน..... จำนวน / บาท	เดือน จำนวน / บาท	เดือน จำนวน / บาท	หมายเหตุ
1. ค่าไฟฟ้า	.....	.....	.....	
2. ค่าน้ำประปา	.....	.....	.....	
3. ค่าโทรศัพท์	.....	.....	.....	
4. ค่าเช่าบ้าน	.....	.....	.....	
5.....				

หมายเหตุ

1. ค่าใช้จ่ายลดลง เพราะ .....

2. ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เพราะ .....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ชีวิตมีคุณค่าภูมิปัญญาของชุมชน

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เข้าใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาไทยของชุมชน ในด้านต่าง ๆ

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของภูมิปัญญาไทย
2. แนวทางอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในด้านต่าง ๆ

การบูรณาการกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

นักเรียนในชุมชนของตนเองมีภูมิปัญญาที่ควรค่าการอนุรักษ์และเผยแพร่

2. ความมีเหตุผล

นักเรียนรู้อย่างชัดเจนว่าจะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการเพิ่มรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งมีค่าควรแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ให้กับบุคคลอื่น ได้รับรู้

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

นักเรียนรู้ด้วยตนเองว่าภูมิปัญญาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มรายได้แก่ ชุมชน ได้ ทำให้ชุมชนเข้มแข็งเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์

4. เงื่อนไขความรู้

นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาการประกอบอาชีพจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

5. เงื่อนไขคุณธรรม

ความซื่อสัตย์สุจริต ความช่วยเหลือแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

สนทนากับผู้เรียนว่ารู้จักบุคคลสำคัญด้านภูมิปัญญาไทยในชุมชนของผู้เรียนหรือไม่และรู้จักในด้านใด โดยให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย

ขั้นให้ประสบการณ์

1. อธิบายเพิ่มเติมภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ รวมถึงบอกประโยชน์ของการใช้ภูมิปัญญาไทยว่ามีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร และเกี่ยวข้องกับคุณค่าของคนไทยในด้านใดบ้าง

2. ผู้เรียนค้นคว้าหาเรื่องภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สำรวจภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองว่าภูมิปัญญานั้นสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้อย่างไรบ้าง

3. จัดกิจกรรมโดยเชิญครูภูมิปัญญามาให้ความรู้ พร้อมทั้งสาธิตการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนในการทำและได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียน

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มรายงานผลการปฏิบัติกรรมและเขียนรายงาน ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปว่าการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ และยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับในท้องถิ่น สามารถพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงมีความสุข
ดี

ครูภูมิปัญญาแต่ละสาขาโรงเรียนเชิงชุม

แหล่งการเรียนรู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดและประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

เครื่องมือวัดและประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรม

เกณฑ์การประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรม ได้คะแนน 6 คะแนนขึ้นไป

กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนสามารถหาภูมิปัญญาไทยที่ไม่ได้อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง โดยศึกษาภูมิปัญญาไทยของท้องถิ่นอื่นจากหนังสือ หรือการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

หน่วยการเรียนรู้
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2

(ระดับประถมศึกษาปีที่ 6)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง องค์กรในชุมชน รวมพลังพอเพียง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สามารถอธิบายระบบและวิธีการสหกรณ์หรือการรวมขององค์กรต่าง ๆ แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

1. ระบบและวิธีการสหกรณ์
2. การนำหลักสหกรณ์มาใช้ชีวิตประจำวันคือตนเองและโรงเรียน

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

นักเรียน รู้สภาพการรวมกลุ่มของตนเองและองค์กรในชุมชน

2. ความมีเหตุผล

1. เพื่อให้รู้ว่าการรวมกลุ่มมีประโยชน์ ช่วยเหลือตนเองและส่วนร่วมได้
2. สามารถรวมกลุ่มกันได้โดยไม่ขัดแย้งผลประโยชน์กัน

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

สร้างความสามัคคี สร้างความเข้มแข็งในตนเอง

4. เงื่อนไขความรู้

1. นักเรียนได้รับรู้ความรู้ เรื่องขององค์กรในชุมชน
2. นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้

5. เงื่อนไขคุณธรรม

ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูนำภาพถ่ายอย่างชวานากำลังเกี่ยวข้าวให้นักเรียนดู
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายของภาพชวานากที่กำลังเกี่ยวข้าวใน

ประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 นักเรียนเคยเห็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนหรือไม่
- 2.2 เป็นการประกอบอาชีพอะไร
- 2.3 ผู้ปกครองเรียนประกอบอาชีพอะไร
3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงความหมายของภาพตัวอย่าง
4. ครูแจ้งให้นักเรียนทราบถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ให้นักเรียนร่วมกันสำรวจชื่อองค์กรในโรงเรียนและชุมชนของนักเรียนแล้วเขียนชื่อองค์กรเหล่านั้นบนกระดาษ
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปชื่อองค์กรแล้ว ร่วมกันเสนอชื่อองค์กรที่นักเรียนสนใจจะศึกษาระบบและวิธีการดำเนินงานขององค์กรนั้น แล้วคัดเลือกมา 1 ชื่อ
3. ครูให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหลักการดำเนินงานขององค์กร(หลักการของสหกรณ์) ในห้องสมุด Internet และที่ทำการสหกรณ์
4. นักเรียนนำผลการศึกษาค้นคว้า บันทึกลงในใบงาน
5. นักเรียนนำผลการศึกษาค้นคว้ามาพร้อมอภิปราย แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้
  - 5.1 ประเภทของสหกรณ์
  - 5.2 วัตถุประสงค์ของหลักการสหกรณ์
  - 5.3 ประโยชน์ของสมาชิกสหกรณ์
  - 5.4 ประโยชน์จากการรวมกลุ่มและทำการนำไปประยุกต์ใช้

ขั้นสรุป

1. ครูให้ความรู้เพิ่มเติม สหกรณ์เป็นองค์กรทางธุรกิจลักษณะหนึ่ง เป็นธุรกิจที่ต้องแข่งขันกับองค์กร ธุรกิจอื่น คำเน้นการ โดยเน้นการ ให้บริการแก่สมาชิกให้ดีที่สุดการเป็นสมาชิกคือองสมัครด้วยความเต็มใจ
2. นักเรียนและครูสรุปร่วมกันถึง ประโยชน์ของการรวมกลุ่มสหกรณ์ทำให้เกิดความสามัคคี เสียสละ และทำให้รู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัดและสหกรณ์เป็นตัวอย่างการรวมกลุ่มที่ดีที่สุด
3. นักเรียนนำผลงานกลุ่ม ไปจัดป้ายนิเทศ

สื่อ

1. ภาพตัวอย่างชาวนากำลังเกี่ยวข้าว
2. ใบงาน
3. ป้ายนิเทศ

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ผู้รู้

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. การประเมินผลงาน
2. ตรวจงาน

เครื่องมือการวัด

1. แบบประเมินผลงาน

2. ใบงาน

เกณฑ์การประเมิน

1. ได้คะแนนระดับปานกลางขึ้นไปถือว่าผ่าน

2. ได้ระดับพอใช้ถือว่าผ่าน

แหล่งการเรียนรู้

1. ทรัพยากรธรรมชาติในโรงเรียน
2. ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจผลงาน

เครื่องมือการวัด

1. แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้
2. ใบงาน

เกณฑ์การประเมิน

1. ได้รับ 2 ชั้น ไปถือว่าผ่าน
2. แบบประเมินการตรวจผลงาน

ภาพน้ำท่วม

ประกอบแผนการสอนที่ 2

เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใจอนุรักษ์

น้ำท่วมวัด

น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาดันคลื่นไหลท่วมวัดบุญกัณฑ์นาวาส ค. ไทรน้อย อ. บางบาล
พระนครศรีอยุธยา ส่งผลให้พระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่ค้ำประดิษฐานอยู่บริเวณพระอุโบสถ์ถูกน้ำ
ท่วมสูงกว่าครึ่งองค์ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ที่อยู่ริมแม่น้ำถูกน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้าง และมีแนวโน้มว่า
สถานการณ์จะรุนแรงมากกว่านี้

แบบประเมินผลงาน

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

คำชี้แจง แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินผลงานนักเรียนรายชั่วโมง โดยเขียนคะแนนไว้ในชิ้นงาน
ของนักเรียน ซึ่งมีรายการประเมินดังต่อไปนี้

ที่	เรื่อง	คะแนน
1.	ความสมบูรณ์	
2.	ความถูกต้องของเนื้อหา	
3.	ความเป็นระเบียบ	
4.	ความเหมาะสมของการใช้ภาษา	
5.	ความประณีตสวยงาม	
	รวม	

เกณฑ์การประเมิน

10 – 20	คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก
13 – 15	คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี
10 – 12	คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ปานกลาง
ต่ำกว่า 10	คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ควรปรับปรุง
- * ผู้ที่ได้ระดับปานกลางขึ้นไป ถือว่าผ่าน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

แบบตรวจสอบผลงานการจัดป๋ายนิเทศ
ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

เลขที่	ชื่อ - สกุล	รายการที่ประเมิน				หมายเหตุ
		ความสมบูรณ์ ของเนื้อหา (5 คะแนน)	ทักษะ การทำงาน(5 คะแนน)	ความคิด สร้างสรรค์ (5 คะแนน)	คุณภาพของ ผลงาน(5 คะแนน)	

เกณฑ์การประเมิน

- 16 – 20   คะแนน   อยู่ในเกณฑ์   ดี
- 12 – 15   คะแนน   อยู่ในเกณฑ์   พอใช้
- ต่ำกว่า 12   คะแนน   อยู่ในเกณฑ์   ต้องปรับปรุง
- ได้คะแนนระดับ   คะแนน   อยู่ในเกณฑ์   พอใช้ ถือว่าผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมพร้อมใจอนุรักษ์

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

บอกความหมาย ประเภท การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายและประเภทของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

นักเรียนสภาพความแตกต่างของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

2. นักเรียนรู้ถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งการปลูกฝัง

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

นักเรียนมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทำให้สิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์และยั่งยืน

เพื่อสร้างชุมชนให้มีความมั่นคง

4. เงื่อนไขความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง)

นักเรียนมีความรู้ – อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

5. เงื่อนไขคุณธรรม

นักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. นักเรียนคุณภาพจากหนังสือพิมพ์เรื่องเกี่ยวกับน้ำท่วมที่ครูนำมาให้ดู
2. นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาถึงสาเหตุการเกิดน้ำท่วม
3. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปปัญหาที่ทำให้เกิดน้ำท่วม
4. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครูนำเสนอข่าวปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น

1.1 การตัดไม้ทำลายป่า

1.2 ฝนไม่ตกตามฤดูกาล

1.3 น้ำท่วม

2. ครู – นักเรียน ร่วมอภิปรายถึงสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ตัดไม้ทำลายป่าและร่วมกันสรุปถึงประโยชน์และโทษของการตัดไม้ทำลายป่า

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 4-5 คน ศึกษาใบความรู้ที่ 1 – 2 เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายและเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างทรัพยากรของทรัพยากรแต่ละภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยลงในใบงาน 1

5. นักเรียนร่วมกันสรุป บันทึกลงในใบงานและนำเสนอผลงานและส่งผลงาน

6. นักเรียนแต่ละกลุ่ม ศึกษาใบความรู้ที่ 2 เรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันในประเด็นต่อไปนี้

6.1 นักเรียนเคยปฏิบัติตนในการอนุรักษ์ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่

6.2 นักเรียนเคยร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไร

6.3 ผลจากการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนักเรียนมีความรู้ดีอย่างไร

7. นักเรียนร่วมกันสรุปและบันทึกผลการสรุปในใบงาน

8. ครูต้อนักเรียนแต่ละกลุ่มให้นำเสนอผลงานและส่งผลงาน

ขั้นสรุป

1. การตัดไม้ทำลายป่าเป็นการใช้ไม้อย่างสิ้นเปลืองและเกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ควรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

2. ทรัพยากรธรรมชาติทุกอย่างมีคุณค่าต้องช่วยกันรักษาทุกคน

3. ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. ครูแนะนำนักเรียนปฏิบัติในการดูแลการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและใช้ร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

สื่อ

1. ภาพข่าวหนังสือพิมพ์

2. ใบความรู้

3. ใบงาน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง ใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างพอเพียง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เข้าใจการบันทึกรายรับ – รายจ่าย เพื่อความพอเพียง

สาระการเรียนรู้

1. การทำบันทึกรายรับ - รายจ่ายของตนเอง
2. การทำบันทึกรายรับ – รายจ่ายของครอบครัว

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

นักเรียนรู้สภาพรายรับ – รายจ่ายของตนเองและครอบครัว

2. ความมีเหตุผล

นักเรียนทราบว่า การจ่ายสิ่งใดมีราคาคุ้มค่าหรือไม่คุ้มค่า และสามารถนำมาจัด

หมวดหมู่ได้

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

นักเรียนเลือกใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น รู้วิธีการใช้เงินอย่างประหยัด

4. เงื่อนไขความรู้

นักเรียนมีความรู้การบันทึกรายรับ – รายจ่ายของตนเองและครอบครัว

5. เงื่อนไขคุณธรรม

รู้จักการใช้เงินอย่างประหยัด

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูสนทนาเรื่องรายรับ – รายจ่ายประจำวันของนักเรียน ในประเด็นต่อไปนี้

1.1 นักเรียนได้รับเงินมาโรงเรียนวันละเท่าไร

1.2 นักเรียนใช้เงินรายการอะไรบ้างให้ยกตัวอย่าง

1.3 นักเรียนมีเงินเหลือใช้หรือไม่และรู้จักการออมเงินหรือไม่

ขั้นให้ประสบการณ์

1. ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องบันทึกรายรับ - รายจ่ายของตนเองและครอบครัว

2. นักเรียนรับใบงานการบันทึกรายรับ – รายจ่ายของตนเอง และใบงานในการบันทึกรายรับ – รายจ่าย ของครอบครัว และบันทึกรายรับ – รายจ่ายลงในใบงานเป็นรายบุคคล

3. ครูแนะนำการบันทึกรายรับ – รายจ่าย ของตนเองและครอบครัวในใบงานเป็นเวลา 1

สรุปค่า

4. ครูสุมนักเรียนให้นำเสนอผลงานให้เพื่อนนักเรียนฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็นถึงประโยชน์ของการบันทึก รายรับ – รายจ่าย

5. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ อภิปรายถึง โทษของการ ไม่บันทึกและรู้จักวางแผนของตนเอง และครอบครัว

6. ครูให้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องการใช้เงินอย่างพอเพียง ต้องรู้จักบันทึกและรู้จักวางแผนการใช้เงิน

ขั้นสรุป

1. นักเรียนและครูและครูร่วมกันสรุปการใช้เงินให้เกิดประโยชน์ ควรพิจารณาถึงความพอดี บัลดความประหยัด ลดความฟุ่มเฟือย ดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกิน

2. ครูแนะนำนักเรียนว่า การบันทึกรายรับ - รายจ่ายของตนเองและครอบครัวควรปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและควรฝึกการออมอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะมีเงินใช้เวลาจำเป็น

1. ใบงานการบันทึกรายรับ - รายจ่ายของตนเอง
2. ใบงานการบันทึกรายรับ – รายจ่ายของครอบครัว

แหล่งเรียนรู้

1. ผู้รู้
2. ครอบครัว

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1. ประเมินผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย พุทธิพิสัย และด้านทักษะพิสัย
2. ตรวจผลงาน

เครื่องมือการวัด

1. แบบประเมินผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย พุทธิพิสัย และด้านทักษะพิสัย
2. ใบงานที่ 1
3. ใบงานที่ 2

เกณฑ์การประเมิน

ผู้ที่ได้ ระดับ 1 ขึ้นไปถือว่า ผ่าน

ใบงาน

การบันทึกรายรับ – รายจ่ายของครอบครัว

ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างพอเพียง
 ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....
 คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกรายรับ – รายจ่ายของครอบครัวใน 1 สัปดาห์ ลงในแบบบันทึกและ
 ตอบคำถาม

แบบบันทึกรายรับ – รายจ่าย							
รายรับ – รายจ่ายวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....							
ลำดับ ที่	รายการ	รายรับ		รายจ่าย		คงเหลือ	
		บาท	สต.	บาท	สต.	บาท	สต.
รวมจำนวนเงิน							

- 1.1 ใน 1 วัน บิคารายรับ.....บาท รายจ่าย.....บาท
- 1.2 ใน 1 สัปดาห์ บิการายรับ.....บาท รายจ่าย.....บาท
- 1.3 ครอบครัวนักเรียนเหลือเงินหรือไม่.....ทำไม.....
 เพราะอะไร.....
- 1.4 ถ้าครอบครัวมีรายจ่ายมากกว่ารายรับ จะเกิดผลอย่างไร
 .....
 .....
- 1.5 การบันทึกรายรับ – รายจ่าย มีประโยชน์คือนักเรียนอย่างไร
 .....
- 1.6 การใช้จ่ายแบบเพียงควรวางแผนการใช้จ่าย เพื่อให้เกิดความพอเพียงควรปฏิบัติอย่างไร
 .....
 .....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

เรื่อง องค์ความรู้ของภูมิปัญญาคุณค่าพอเพียง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้ประวัติและผลงานของภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่ปฏิบัติตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายภูมิปัญญา
2. ประวัติและผลงานของภูมิปัญญาในท้องถิ่น
3. วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงภูมิปัญญาในท้องถิ่น

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

นักเรียนรู้จักสภาพภูมิปัญญาในท้องถิ่นของคนที่มีผลงานและมีคุณธรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. ความมีเหตุผล

นักเรียนสามารถรู้แนวทางในการปฏิบัติตนของภูมิปัญญาในท้องถิ่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงทำให้นักคิด นั้นประสบความสำเร็จและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

เมื่อผลิตสินค้าด้านอุปโภคและบริโภคและสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

4. เกื้อหนุนความรู้

ความคิดและแนวปฏิบัติของภูมิปัญญาในท้องถิ่น

5. เกื้อหนุนคุณธรรม

ความเพียร อดทน ความรับผิดชอบ ความประหยัด ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูนำเสนอภาพตัวอย่างครุภูมิปัญญาด้านการแปรรูปข้าว
2. สนทนาถึงการดำเนินชีวิตของภาพภูมิปัญญาว่า มีความขยัน อดทน จนประสบความสำเร็จได้อย่างไร
3. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงคุณธรรมของครุภูมิปัญญาไทย
4. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

2. ตรวจสอบผลงาน

เครื่องมือการวัด

1. แบบสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

2. แบบตรวจสอบผลงาน

เกณฑ์การประเมิน

5 – 20	คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี
10 – 14	คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
ต่ำกว่า 10	คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ต้องปรับปรุง

แบบสังเกตการณ์เข้าร่วมกันกิจกรรม
 ประกอบแผนการสอนที่ 4 เรื่อง องค์ความรู้ของภูมิปัญญาที่มีคุณค่าพอเพียง
 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ชื่อ.....เลขที่.....

คำชี้แจง ผู้สอนสังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนในรายการต่อไปนี้

เลขที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน				หมายเหตุ
		ความสนใจ (5)	การมีส่วนร่วม (5)	เนื้อหา หากช่วย (5)	การนำเสนอ ผลงาน (5)	

เกณฑ์การประเมิน

- 16 – 20   คะแนน   อยู่ในเกณฑ์   ดีเยี่ยม
- 12 – 15   คะแนน   อยู่ในเกณฑ์   ดี
- 10 – 12   คะแนน   อยู่ในเกณฑ์   พอใช้
- ต่ำกว่า 10   คะแนน   อยู่ในเกณฑ์   ปรับปรุง

ใบงาน

เรื่อง ภูมิปัญญาในท้องถิ่น

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกประวัติ ผลงานภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่ดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ชื่อ – สกุล.....

2. ประวัติ.....

.....

.....

.....

3. ผลงาน.....

.....

.....

.....

4. ความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อภูมิปัญญาในท้องถิ่น

.....

.....

5. แนวทางของภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีปฏิบัติคนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

.....

.....

6. นักเรียนนำแนวคิดหลักปฏิบัติของภูมิปัญญาท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1 เรื่อง ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติและผลงานบุคคลสำคัญในท้องถิ่น

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ปรับแต่ง พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญา มีลักษณะเป็นองค์รวม และคุณรวม และคุณค่าทางวัฒนธรรม เกื้อหนุนในวิถีชีวิตไทยซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่องงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญา มีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

1. ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคโนโลยี ด้านเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และความรู้จักปรับใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น
2. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่น สามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดจนทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานอาหาร กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น
3. ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นใช้ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพรอันมีหลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลรักษา และสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น
4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน เช่น การบวชป่าการสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น
5. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการดำเนินการสะสมและบริการกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการ ในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

6. ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ ศิลปะ การละเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ

7. ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น ภาษาไทยภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงด้านวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่าง ๆ

8. ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญา ความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมกับบริบททางเศรษฐกิจสังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีต่าง ๆ

9. ด้านโภชนา ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากร

ครูภูมิปัญญา

คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำนิยามความหมายของครูภูมิปัญญาและครูภูมิปัญญาไทยไว้ดังนี้ ครูภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใดเป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชนและได้รับการยกย่องให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาลานอ้อยลัดตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พุทธศักราช 2542

เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาลานอ้อยลัดตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542